

AUSTRALIJOJOS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DVISAVAITINIS AUSTRALIJOJOS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

LITHUANIAN FORTNIGHTLY

SEPTINTIEJI METAI

Kaina/Price 1/9

Adelaide, 1954 m. birželio/June 14 d. Registered at G.P.O., Adelaide, for transmission by post as a periodical.

Nr. 12(149)

JUNKIMES LAISVINIMO TALKON

Trumpai

Siemet sueina 10 metų, kai Lietuva velka sunkią Sovietų Sąjungos įėga priemstos antrosios okupacijos našta. Nežiūrint didelių aukų, gausių pastangų ir parodyto didelio pasiėventimo, įvykių raida taip susiklostė, jog savo pagrindinio troėškimo — Lietuvos išlaisvinimo ir Lietuvos nepriklausomybės atstatymo — dar nesame pasiekę. Tačiau nėra pavykę ir Sovietų Sąjungai savo agresijos vaisių prieš Lietuvą ir kitas Pabaltijo valstybes legalizuoti ar prievartiniam Lietuvos įjungimui į Sovietų Sąjungą išgauti tarptautinį pripaėzinimą.

Atsistojus vienam prieš kitą komunistiniam pasauliui, vadovaujama Sovietų Sąjungos iš vienos pusės, ir laisvajam pasauliui su Jungtinėmis Amerikos Valstybėmis priešakyje iš kitos, — Lietuvos išlaisvinimo reikalas yra ryėkčiai atsistojęs į tarpą tarp pagrindinių politinių problemų, be kurių išsprendimo neįmanoma pašalinti laisvojo ir komunistinio pasaulio įtampą.

Šioje likiminėje kovoje didžiulis atsakingumas tenka visiems laisvajame pasaulyje esantiems lietuviams. Visų mūsų pareiga padaryti viską, kad laisvasis pasaulis laimėtų. Tuo būdu mes atgausime savo tėvynei laisvę ir nepriklausomybę.

VLIKas šioje kovoje yra tautai įsipareigojęs — vadovauti ir telkti visas mūsų įėgas. VLIKas, šį savo uždavinį vykdydamas, ir kviečia visą lietuvių visuomenę talkininkauti ir remti visais būdais Lietuvos išlaisvinimo darbą.

Paskutiniame, savo posėdyje š.m. balandžio 21 d. VLIKas yra priėmęs LIETUVOS LAISVINIMO TALKOS nuostatus. Pagrindinis Laisvinimo Talkos nuostatas taip skamba:

“VLIKas, siekdamas pagilinti laisvojo pasaulio lietuvių dalyvavimą Lietuvos laisvinimo darbe ir padėti visiems lietuviams organizuotai įsijungti į didžiąją kovą už Lietuvos politinę laisvę, skelbia LIETUVOS LAISVINIMO TALKĄ ir kviečia dėtis į ją visus laisvojo pasaulio lietuvius.”

Atsidūrę laisvajame pasaulyje lietuvių yra parodę daug meilės ir pasiėventimo išlaisvinimo darbe.

Ryėsim su LIETUVOS LAISVINIMO TALKOS nuostatu paskelbimu norima ypatingu būdu priminti, jog visi lietuvių, kad ir kur jie bebūtų, turi pajusti, kad gyvename

didįjį Lietuvos laisvinimo darbymetį. Tebūna ateinantieji metai nuo birželio mėn. 15 d. pradėdant LIETUVOS REZISTENCIJOS ĮZADŲ ATNAUJINIMO IR LEMTINGŲ ŽYGIŲ METAI.

Per šiuos metus mes turime kartu su kitomis pavergtosiomis tautomis įstengti atlikti vieną žygi, būtent — sukrėsti laisvojo pasaulio sąėzinę ir visiems akivaizdžiai parodyti, kas laukia laisvųjų kraėtų, jeigu bus nusilenkta įėgai prieš teisę bei teisingumą. Pabaltijo valstybių likimo tragizmas, Sovietų Sąjungos iėkilmingiausių sutarėčių tarptautiniams valstybių santykiams tvarkyti pamynimas po kojomis yra tokie ryėkūs ir šaukia dangaus kerėsto nusikaltimai, jog mes turime pajėgti mūsų ir mūsų kaimynų likimą taip išgarsinti pasauliniu mastu, kad šiuo ginklu dabar vykstančiame šaltame kare būtų bolėvikams kiristas skaudus, o gal net ir lemtingas smūgis.

Ta aplinkybė, kad mes su Sovietų Sąjunga esame turėję visas tarptautines sutartis, kurios tik yra įmanomos, kad šias sutartis Sovietų Sąjunga buvo visai laisvu noru sudariusi ir paskui apgaulingu būdu sulaužė, verčia mus tvirtai tikėtis, jog, tinkamai visa tai nuėsvietę, mes išeisime su argumentais, nesugriaujami įrodanėiais visiėka Sovietų Sąjungos moralinį bankrotą. Negi pasaulis nepajėgs įėžiūrėti, kad visa tariamoji taikos ideologija iš Sovietų pusės yra ne kas kitas, kaip klastingiausia apgaulė?! Sovietai, elgdamiesi su mūsų tėvyne pikėčiau, kaip nėra niekad buvę elgiamasi jokiose kolonijose, negalėjęs rodytis tarptautiniame forume kaip laisvės neėėjai ir skriaudžiamųjų mažųjų tautų išlais-

vinimo gynėjai. Sovietiėskas negirdėto žiaurumo mūsų kraėte vykdomas kolonializmas turi būti vaizdžiai pristatytas prieš viso pasaulio akis.

Kiekvieno kraėto lietuvių visuomenės organizacijos, pirmoj eilėj atitinkamų kraėtų bendruomenių vadovai, turi nedelsdami imtis iniciatyvos paruoėti programą, kaip „skelbiamieji REZISTENCIJOS METAI“ turėtų būti jų kraėte geriausiai paminėti ir įgyvendinti.

Mūsų politikai, žurnalistai, raėytojai, pamokslininkai, menininkai, moterys, jaunimas — pirmon eilėn turi parodyti savo žyėgiais, jog visa lietuvių tauta veda šventąjį visuotinį karą už savo kraėto laisvę.

Kiekvienas lietuvis turi savęs paklausti, ką jis savo pažėstamųjų rate ir savo galimybių ribose gali padaryti Lietuvos laisvinimui.

Kaip būtų gera, kad pasaulį galėtų išvysti panaėi knyga apie mūsų kanėias ir aėaras, kaip, sakysime, “Dėdės Tomo lūėnelė”, kuri, kaip žinome, savo metu buvo visus sukrėtusi ir daug prisidėjusi prie juodųjų vergijos panaikinimo.

Kiekviename kraėte turi būti suruoėta ypatinga REZISTENCIJOS DIENA. Ta proga turi būti rastas kelias priėti prie kraėto rinktinės visuomenės, kad mums daroma skriauda būtų atskleista ir užsitikrinta jos parama mūsų šventam reikalui.

Labai būtų pageidaujama, jog kiekviename kraėte mūsų tautieėiai susirūpintų, kaip mūsų valstybė traktuojama to kraėto spaudoje, radijo praneėimuose, mokyklų vadovėliuose, enciklopedijose ir įvairiuose leidiniuose. Daug kur Sovietams pavyksta apgauti ir sukklaidinti laisvąjį pasaulį: Lietuva imama žymėti ne kaip laisva, o kaip sovietinė valstybė.

Mūsų pareiga, kad viso laisvojo pasaulio jaunimas pirmoje eilėje įsisaėmonintų, jog Lietuvoje ir kitose Pabaltijo valstybėse laisvės kova nėra užgesusi. Sovietų paskleisto melo uždanga, eėa, mes patys savo noru įsijungę į Sovietų Sąjungą, turi išnykti kaip rūkas saulei nuėsvitus. Gyvenimas mums duoda nepaprastai gražių progų nutraukti Sovietams kaukė ir atskleisti su visu nuogumu jų dvideiėškumą.

Sovietai yra dabar ratifikavę genocido pasmerkimo konvenciją. Mūsų pareiga pateikti visam pasauliui įrodymų, kad

ŽENEVOS KONFERENCIJOJE NIEKO NAUJA

Per pastarąsias dvi savaites Ženevos konferencijoje nepasiekė jokių realėsių rezultatų. Šiuo metu nesutarinama, kokios neutralios tautos turėtų priėžiūrėti taikos sąlygų Indo-Kinijoje vykdymą, jeigu tokia taika būtų pasiekta. Raudonieji pasiūlė šias “neutralias” valstybes: Čekoslovakiją, Lenkiją, Indiją ir Pakistaną. Vakarų valstybės, aiėku, su tuo nesutinka ir siūlo taikos sąlygų vykdymo prieėžiūrą perduoti Jungtinėms Tautoms, su kuo kategoriėkai nesutinka raudonasis blokas.

Anglijos užs. reik. ministeris Mr. Eden pareiėškė, kad jeigu ateinanėios kelios dienos neduos jokių apėiuopiamų rezultatų, tai konferencija gali visiėkai sugriūti su galimomis labai rimtomis pasėkomis.

PARLAMENTO RINKIMUS LAIMEJO LIBERALAI

Gegužės 29 dieną įvykusius parlamento rinkimus Australijoje laimėjo Liberalų — Kraėto Partijos blokas. Nors iki šiol visai galutinų davinų dar nėra paskelbta, tačiau dabartinės vyriausybės blokas naujame parlamente turėėias 8-9 atstovus daugiau, negu Darbo Partija. Pažymėtina, kad Darbo Partija faktinai gavo apie 52% visų balsų, bet dėl savotiėkos rinkimų sistemos liberalai gavo daugiau atstovų.

Sovietai kaip vykdė, taip ir toliau tebevykdo mūsų tėvyneje genocidą pasibaėtinu mastu. Sovietai po Stalino mirties bandė įtikinti pasaulį, kad jie, eėa, nusigrėžę nuo bolėvikiėsko žiaurumo. Bet dabar mes matome, kad “kraugerį ir šuniėką išdaviką” Beriją pakeičia Serovas. Tas pats Serovas, kuris organizavo lietuvių deportacijas, išspaudęs klanus mūsų tautieėių aėarų ir šimtus tūkstanėių nuvaręs į priverėiamuosius darbus ar kapus.

Arba vėl Molotovas, pasiraėšęs susitarimus su Ribbentropu, tiesioginis šio karo kaltininkas, užuot pasodintas į kaltinamųjų suolą kaip didžiausias karo nusikaltėlis, šiandieną nori pasaulį įtikinti Sovietų Sąjungos taikingumu. Tuo paėiu metu daugiau kaip 100 mil. europieėių, esanėių už geleėzinės uždangos ir buvusių iki šio karo laisvų, yra Molotovo vykdymo sovietiėškojo imperializmo priemonėmis paversti tikrais Sovietų reėimo vergais.

Lietuviai šiandieną yra išsisklaidę po visą pasaulį. Daug kas yra gavę Lietuvos dėka mokėslą ir išėję į šviesuolių eiles. Tepajunta kiekvienas reikalą atsiilyginti savo tautai. Įvairiuose kraėtuose yra įvairios darbui sąlygos. Jas geriausiai pažėsta ten atsidūrę ir suspėję su jomis apsiprasti mūsų tautieėiai. Jų iniciatyva, jų sugebėjimas ir jų pasiėventimas turi nulėmti, ar mes, deėimties metų Sovietų okupaciją išgyvendami, pajėgsime padaryti žygių, kad sutrupėtų mums kalami vergijos panėiai. Mes nesame vieni. Su mumis eina ir kitos tautos, kurias iėtiklo tas pats likimas. Mokėkime apjungti visas to paties tikslo siekianėias įėgas. Nesidrovėkime imtis vadovauti ir, prireikus, iėseiti į pirmąsias eiles.

Mes nesame pamirėti ir apleisti. Pirmon eilėn su mumis yra Amerikos Jungtinės Valstybės. Jų parlamento kabineto, vadovaujamo Kersteno, tardymo duomenys įduoda į mūsų rankas tokių ginklų kovoti už mūsų teises, jog ir akmeninė sąėzinė, visa tai atskleidus, turėtų už mus prakalbėti.

DIDYSIS LIETUVOS LAISVINIMO DARBYMETIS ATEJO.

Viso laisvojo pasaulio lietuvių kvieėiami aktyviai įsijungti į šį šventą darbą.

Raudonieji planuoja užimti Australiją 1965 metais

Į JAV-bių saugumo policijos rankas patekęs Maocetungo planas pasauliėnei revoliucijai įvykdyti dabar buvo patiektas Amerikos Kongresui susipaėzinti ir padaryti atitinkamas išvadas. Tame plane, tarp kita ko, sakoma, kad komunistinės tautos turi šiuo metu vengti visuotino karo, nes gali viską pralaimėti. Be to, visos pastangos turi būti daromos izoliuoti JAV-bes nuo kitų sąjungininkų. Pagal tą planą, Australija turės būti komunistų užimta apie 1965 metus.

Ir taip tikrai bus, jeigu Vakarų tautos nesupras šio pavojaus realumo ir nesiims reikalingų priemonių laiku jį likviduoti.

USA SUSITARė SU PRANCŪZIJA DEL AKCIJOS INDO-KINJOJE

Iė Paryžiaus praneėama, kad tarp USA ir Prancūzijos pasiektas susitarimas dėl akcijos Indo-Kinijoje. Mat, JAV-bių prezidentas ir užs. reik. ministeris ne kartą pareiėškė, kad JAV-bės galinėios įsikėsti į karą Indo-Kinijoje ta sąlyga, jei visos trys valstybės: Vietnam, Cambodia ir Laos, gaus visiėką nepriklausomybę. Eėa, JAV-bės negalinėios kariauti dėl Prancūzijos kolonijų, bet dėl tautų laisvės. Prancūzija su tuo nesutiko, nes ji norinti išlaikyti kolonijinį statusą. Tačiau negalėdama viena sulaukyti raudonųjų puolimų yra priversta sutikti su Amerikos sąlygomis.

* Svedijoje pirmą kartą moteris paskirta Namų ir Seimos reikalų ministere. Ji yra Ulla Lindstrom, 44 metų, dviejų vaikų motina.

* Japonijoje kilo didelės muėtynės tarp Liberalų ir Socialistų partijų atstovų. Buvo iškviesta 200 policininkų, kurie po didelių pastangų grąėino tvarką.

* Iė Londono buvo transliuojama pirmą kartą istorijoje televizijos programa į Romą, 1500 mylių atstume. Paveikslai nors nebuvo dar visiėkai ryėkūs, bet visai patenkinami. Iki šiol televizijos programa galėjo būti transliuojama palyginamai per nedidelius tolius, 20-30 mylių. Taigi, atidengiama nauja televizijos era.

* Komunistų naikintojas užpuolė ir apėaudė vieną belgų civilinį lėktuvą netoli Vengrijos-Jugoslavijos pasienio. Lėktuvas vežė kiaules iš Anglijos į Jugoslaviją. Radistas buvo užmuėstas, inėinierius ir kapitonas buvo suėzeisti. Anglų lėktuvas perėmė lėktuvo vairą ir išgelbėjo nuo katastrofos.

* Prez. Eisenhoweris paprašė Kongresą skirti 1.100 milijonų dolerių virė biudėeto gynybos reikalams. Šie pinigai numatyti išleisti statybai vietų vairuojamiems svediniams išleisti ir kariuomenės gyvenamoms patalpoms.

* Pakistane policija suėmė per 300 asmenų, kaltinamų subversyvine veikla. Visi jie yra komunistų partijos nariai.

* Brazilijoje nukritus keleiviniam lėktuvui žuvo 15 keleivių ir 4 įgulos nariai.

* Vakarų Vokietijos prezidentui p-nui Teodor Heussui vienos knygu parodos metu buvo įteikta mažiausia pasaulyje knyga. Jos dydis — vienas pentadalis kvadratinio colio, turi 8 puslapius, kuriuose suraėyta Vieėpaties Malda.

* Amerikoje areštuoti septyni komunistų partijos vadai.

* Korėjoje komunistų atstovai pradėjo trukdyti neutralios komisijos darbą, kuri nori iširti, ar šiaurės Korėjoje komunistai nevykdo kariėkų pasiroėsimų.

* Pietų Korėjos vyriausybė paprašė papildomai 300 mil. dolerių pašalpos kariniam ginklavimuisi. Tai priedas prie jau skirtų 231 milijono dolerių.

* JAV-bių lėktuvneėyje Bennington kilus gaisrui žuvo 100 jūrininkų ir apie 200 buvo suėzeista. Galėjo būti sabotazas.

* Tarp JAV-bių ir Filipinų pasiraėyta gynybos sutartis.

* Australijoje užs. reikalų ministeris Mr. Casey vėl išėkrido į Ženevą dalyvauti konferencijoje. Jis buvo grįėęs dėl parlamento rinkimų.

* Naujoje Zelandijoje išsiveržė ugniaikalnis Ngauruhoe.

* NSW Darbo Partijos skyrius pašalino iš partijos narių 6 asmenis.

* Australijos vyriausybė padidino imigracijos planą: per metus numatoma įsigabenti 150.000 žmonių (buvo numatyta 100.000).

* Turkija, Graikija ir Jugoslavija pasiraėšė Balkanų gynybos paktą.

* JAV-bių vyriausybė pasiūlė Kongresui pakeisti atominių paslapėių įstatymą ir kai kurias detales apie atominių ginklų gamybą išduoti sąjungininkams.

* Rytų Vokietijos policija nuėėlavė laivų inėinierių, kuris žvejybos laiveliu bandė 14 asmenų perveėti į Svediją. Visi bėgliai, kurių tarpe 6 vaikai, areštuoti ir jų likimas aiėkus.

* Prancūzijos komunistų vadas Duclos pareiėškė, kad į komunistų partiją nestoja jaunimas. Iė 105.000 partijos narių yra tik 11.000 jaunesnių kaip 25 metų.

* Muzikinė poema — oratoriją vyrų chorui su simfoniniu orkestru ir solistais kuria Julius Gaidelis. Libretto pagal Balio Sruogos “Giesmė apie Gediminą” paraėšė Aleksandras Kuėiūnas.

GENERALINIŲ ŠTABŲ ATSTOVŲ PASITARIMAS

Vaėšingtone prasidėjo slaptas penkių valstybių — JAV, Anglijos, Prancūzijos, Australijos ir N. Zelandijos — generalinių štabų atstovų pasitarimas. Svarstomas planas, kaip sulaukyti komunizmo ekspansiją Azijoje. Posėdžiai vyksta labai slaptai ir spaudai nieko neduodama.

Viršum Lietuvos "užteršta oro erdvė"

Bolševikai giriasi ne tik viską išradę ar atradę, bet ir visas išrastas gėrybes perleisdami naudotis kitiems. O ko nėra perleisdami, nes iš tikro tie dalykai Vakaruose pasirodė vartosenai anksčiau negu Rusijoje, tai bolševikai kaltina Vakarus tuos dalykus iš jų "pavogus" ... Taip yra ir su radiju.

Paprastai gegužės 7 d. bolševikai mini "radijo dieną". Mat, kaip jų skelbiama, 1895 m. gegužės 7 d. "didysis rusų mokslininkas ir išradėjas" A. S. Popovas pademonstravo "pirmąjį pasaulyje radijo imtuvą". Tik begirdami jį, bolševikai, kaip pvz. Vilniaus radijas, kultūros ministerijos vyriausios radijo informacijos valdybos viršininkas Janutis arba ta pati "Tiesa", susipainioję nurodo, kad tas pats Popovas po metų išrado ir radijo siųstuvą. Aiškiau tarus, priimtavas jau veikė, kai dar nebuvo siųstuvų ... Minimoji diena atitinkamai atžymėta ir okup. Lietuvoje, per visus radjus ir visokius kom. laikraščius tvirtinama, kad

"tarybinis radijas yra demokratiškiausias visame pasaulyje", o "visai kitiems tikslams tarnauja radijai kapitalistiniuose kraštuose. Imperialistai vertelgos didžiojo rusų mokslininko Popovo išradimą panaudojo biznio reikalams, naujam karui ruošti. Vadinas Amerikos Balsas ir Londono radijas BBC užteršia eterą nešvankiausiu melu ir prasimanymais" ... Girdi, visi Vakarų radijai, o ypač amerikiečių, esą tikras "darbo žmonių mulkinimo rupuoras", taip skelbia Janutis. Matyti, Vakarų radijai gerai ir tiksliai pataiko kur reikia, jei bolševikai dabar jau tokiu būdu yra priversti į tai reaguoti, juos viešai puldami ir niekindami.

Iš tolimesnių Janučio ir "Tiesos" posterigavimų paaiškėja, kad iš viso "plačiojoje tėvynėje" tik Maskvoje, Leningrade ir Kijeve veikia televizijos centrai, o vienas toks centras su laiku numatytas pastatyti ir Vilniuje. Televizija Vakarams — jau seniai jokia naujiena. Pz. tik vienose JAV-bėse 1952 m. veikė 108 televizijos stotys, o netrukus jų tinklą numatoma praplėsti iki 2000. Janučio pranešimu, šiuo metu

okup. Lietuvoje yra "apie 80.000 radijo priimtuvų ir 75.000 radijo taškų." Besitraukdami iš Lietuvos, "fašistiniai okupantai buvo išsprogdinę Kauno ir smarkiai apgadinę Vilniaus radijo stotis." Kodėl Lietuvoje yra, palyginti, tiek nedaug radijo aparatų, Janutis mėgina aiškinti taip: "iš gyventojų buvo atimti ir okupantų sunaikinti radijo priimtuvai" ... Respublikinio radijo programa transliuojama 2 bangom. Kaune, šiauliuose ir Klaipėdoje suorganizuotos "miestų radijų redakcijos, kurios savo kasdieninėse laidose nušviečia šių miestų gyvenimą." Tačiau, nepaisant visų pasigyrimų, ir Janutis yra priverstas konstatuoti, kad kaip kitose, taip ir radiofikacijos srityje vis dar "yra daug trūkumų". 1953 m. radiofikavimo planas "įvykdytas buvo vos 60%, nepatenkinamai sprendžiamas esančių radijo mazgų padidinimo klausimas", todėl net Sov. Sąjungos ryšių įgaliotinis Lietuvos respublikai viešai įspėtas, kad "turėtų

SIUVAMOS MAŠINOS

Apžiūrėkite puikias vokiečių siuvarmašinas mašinas ANKER. Lopo, ado, netgi siuvinėja. 10 metų garantija. 1500 dūrių per minutę. Turime taip pat 100 atnaujintų siuvarmų mašinų. Grynais arba ilgam išismokėjimui. SMITHS 219 Rundle St., Adelaide. Telef. W 1003.

SUTAUPYSITE PIRKdami TIK GERĄ PREKĘ

Pirkite batus bet kurioje firmos

EZYWALKIN Ltd.

KRAUTUVĖJE

90, Rundle Street
Unley Road
Mount Gambier

Port Pirie
Port Lincoln
Port Adelaide

Hindmarsh
Hindley Street
Gouger Str.

Kiekvienos poros batų patvarumas garantuotas

operatyviau atsiliiepti į šiuos reikalavimus." Trūksta radijo reikmenų, lempų dalių, o

detektorinių aparatų, kuriais galėtų pasinaudoti "plačiosios masės", — nerasi "nė su žiburiu".

Bėdą už tai Janutis mėgina suversti Lietuvos vartotojų kooperatyvų sąjungos ir kitų prekybos organizacijų "nėrangumui", tik nenurodo tikrosios priežasties, — visko trūksta, o ypač aparatų, todėl, kad jų niekas iš niekur neprištato. Todėl už šios rūšies "kiaulystės" yra kalti ne Vakarai, bet patys rusai.

Kodėl Vakarų klausomasi?

Priežasčių yra įvairių, bet jas galima apibendrinti tokiu vieno bolševikinio "radijo žuikio" prisipažinimu: tai yra "lyg šviežaus oro srovė uždarytam į kalėjimą žmogui." Tarp jų, kurie nelegaliai klausosi, ypač didelį procentą sudaro raud. armijos karininkai ir kp pareigūnai, buvę Vakaruose ir nusivylę komunizmu. Vakarai, pasirodo, ne kartą "perkeičia" ir ortodoksus bolševikus, pravėsdami juose priešingą procesą, negu jo laukia politiniai vadovai, išleisdami juos į Vakarų su "baltais veidais ir raudonomis širdimis", o dažnai sutikdami jau su "raudonais veidais, bet baltomis širdimis" ... Vakarai juos moko kritiškai galvoti ir paskelbia kritišką žodį. Vakarų radijų klausyti mokslą einančiam sovietiniam jaunimui palengvina ir svetimų kalbų išmokimas.

Reikia pripažinti, kad ir kaip Sovietai bekovotų su Vakarų stočių klausymu, šaukdami apie "užterštą radijo erdvę", tačiau vis tiek nieko neįstengs padaryti. Tik panaikinus gyventojų nekenčiamą santvarką savaime ateis galas ir priverstiniam radijo klausymui. O ligi to laiko visi, "ištroškę teisingo ir blaivaus žodžio", naudosis laisvųjų Vakarų radijo patarnavimais. Radijo bangos, nepaisant visokių trūkumų ir bolševikinio teroro, prasiskverbs pro geležinę uždangą ir pavergtųjų tautų gyventojų teisingai supažindins su viskuo, kas vyksta laisvėje ir bolševikų pavergtuose kraštuose.

Klausomasi Vakarų — tai patvirtina ir šiemet laisvąjį pasaulį pasiekusios iš Lietuvos žinios — taip pat bolševikų okupuotoje mūsų tėvynėje.

Okupantų organas "Sov. Litva" 1953.5.7 skelbė, kad registruotų abonentų Lietuvoje skaičius buvo pakilęs iki 120.955, iš jų 60.955 buvo "gavarilkų" ir 60.000 noramlųjų aparatų. Taigi šių skaičius pakilo net 160%. Pagaliau reikia žinoti, jog į šią oficialią statistiką neįtraukti valdiniai aparatai ir atleis. nuo registracijos ar nuo radijo mokesčio mokėjimo. Dar daugiau: "sušvelninus kursą", buvo pradėta tiesiog paniškai pirkti aparatai, todėl reikia skaičiuoti, kad normalių priimtuvų skaičius bus vėl kokias 15.000 — 20.000 didesnis.

Gyventojų nuotaikos krašte

Bolševikų okupuotoje mūsų Tėvynėje, kaip gaunamos žinios rodo, vyksta labai žiauri kova. Sovietinė mašina stengiasi lietuvius sumalti be jokio pasigailėjimo. Stengiamasi užgniaužti bet kokia nepriklausomybės mintis ir parodyti, kad jėga aneksuotasis kraštas esąs paverttas neatskiriamu Sov. Sąjungos dalimi. Rūpinamasi sunaikinti ne tik tautos vadovai, bet ir nacionalinės valstybės idėja, laimėti kovą dėl tautos sielos — ją subolševikinant ir surusinant. Tai yra kova prieš lietuviškumą. Ir vis dėlto, nepaisant tos kovos nelygumo, nepaisant viso

Per Lietuvos žeme keliauja tironas

BIRŽELIO MĖNESIO ĮVYKIŲ PARŠTĖJE

Kai dažnai sustojame ties dabartine mūsų tautos tragedija ir atkakliai ieškome viso pikto priežasties, tai neišvengiamai ją suverčiame dabartiniam žmonių priešui — komunizmui. Tačiau ištikimųjų tai yra tik viena išskabos pusė, kurioje rodoma tikta viena politinės sistemos reklama, už kurios slypi istorinis lietuvių tautos priešas — rusas. Kaip būtų žiaurus komunizmas, kokius naikinimo metodus bevertotų, tačiau už visų tautžudiškų planų ir metodų slypi vienas ir tas pats priešas. Dabartinis komunizmo priedanga nepakeičia tos aplinkybės, kad rusų tauta, kad ir kažkokios sistemos pagrindais besitvarkytų, visada buvo ir yra imperialistinė ir visada siekė pavergti kaimynines tautas. Savo laiku Rusijos ekspansija buvo vykdoma slavų žemių apjungimo šūkiu; 18-19me amžiuje buvo varoma provoslavų cerkvės ideologijos vardu; vokiečių romanizmas ir lingvistinis pangermanizmas davė rusiškajam panslavizmui akstiną, kurį pasigriebė caristinis imperializmas plėtojto ligi komunizmo įsigalėjimo pачioje Rusijoje. Šiandien rusiškasis imperializmas ir beatodairinis tautų naikinimas vykdomas komunizmo vardu, už kurio slypi tas pats tironas — rusiškasis imperializmas.

Dominum Maris Baltici.

Senosiose lietuvių giminių žemėse, šimtmečių bėgyje, susikirto įvairios rytinės Europos imperijos. Lietuvių giminių žemė tapo vikingų, germanų, švedų, lenkų ir rusų imperializmų slenkščiu. Šitas imperijų susikirtimas pabaltiečių žemėse turi gilią ir reikšmingą istorinę buities prasmę. Palikdami ją sekančiam kartui, čia tik trumpai paminėsime, kad jau XIme amžiuje danai ir švedai mėgėna monopolizuoti Pabaltijo uostus. Juos paseka vokiečiai su kryžiaus ir kalavijo žygiais, iš ko subręsta vešlioji "Drang nach Osten" teorija. Po to išėina į istorinę sceną Rusija.

"Vilnius, Gedimino sostinė, buvo politinis Maskvos varžovas. Vakarinė Rusija buvo grupuojama apie Vilnių, o rytinė apie Maskvą. Tokiu būdu iškiilo klausimas, ar šitas padalinimas bus pastovus, ar vienas varžovas nugalės antrąjį". (The Cambridge Mod. Hist. V. 1908, pusl. 480). "Kada Maskva įsitikino, kad Lietuvos užkariautos sritys yra reikšmingos jai pačiai, nuo tada prasidėjo didžiojo plano vykdymas — surinkti Rusijos žemes priklausančias Lietuvos valstybei". (t.p. pusl. 481).

Prasideda Rusijos imperializmo žygis. Nuo Jono Žiauriojo laikų Rusija per 4 šimtmečius pajėgia užgrobti maždaug po 25.000 kv. km. kas meti. 1550 Jonas Žiaurusis jau puola Livoniją ir sekančiais metais užima Rygą. 1703 m. Petras Didysis perkelia savo sostinę iš Maskvos į Petrogradą, ir Rusijos ekspansijos dėmesį koncentruoja į vakarus. Šito veržimosi auka neišvengiamai tapo

sovietinio brutalumo ir teroro žiaurumo, kraštas laikosi. Lietuvis, kiek tat, žinoma, tenykštėmis sąlygomis yra žmanoma, kur galėdamas, nepasiduoda. Jis širdyje lieka ištikimas savo senosioms tradicijoms, tėvų žemei, lietuviškumui, kad ir turėdamas taikytis prie naujų gyvenimo formų.

Gyventojų pasyvi rezistencija pastebima beveik kiekviename žingsnyje. Apie bolševikus, jų vadus, kaip Staliną ir Malenkovą, arba savuosius Sniečkę, Gedvilą, Paleckio girtuokliavimą etc. yra sugalvota ir po kraštą sklinda daugybė "dainuškų", juokų, anekdotų, pasakojimų, tikrų ir pramanytų atsitikimų. Net ir kai kurie iš grįžusiųjų iš Lietuvos vokiečių sakosi aiškiai pastebę jau vien iš to fakto, kad jei už pasijuo-kimą, kaip "gaidys ir višta prie kolchozo pririšta", kertama 10-25 metai, jog kolchozuose negali būti gerai, tai ką bekalbėti apie bolševikišką maldos forma sustatytą "poterėlį", kuriame išsakomos visos Stalino padarytosios Lietuvai skriaudos. Arba, lyg litanijoje, meldžiantis bolševikiniam "dievui": "tėve ir mokytojau, pasigailėk mūsų ir mūsų tiek nekankink" etc. Partiniai seniau buvo vadinami "Stalino skalikais", o dabar — "partijos skalikais", rusūs — "katiškom", Rusija pašaipiai pajuokiamą "plačiąją tėvynę", patrankos — "talkos baltžiais" ir t.t.

Lietuvos valstybė, kaip išeities taškas į Europos plotus. Petras Didysis sakydavo: "Petrogradas — atviras langas į vakarus", o šito "lango" pašonėje smėkšojo Lietuvos valstybė. Už tai nenuostabu, kad stipriausieji Rusijos smūgiai buvo nukreipti pastarosios sunaikinimui. Jei-gu 1599 metais caras Borisas Godunovas įsakė kunigaikščiui Suiskiui: "Klausyk kunigaikšt! Tuoju pat imkis priemonių, kad Rusija užtvaramis atsivertų nuo Lietuvos. Kad nei viena siela nepraeitų per tą sieną. Kad kiškis neatbėgtų iš tenais pas mus, kad nei varnas neatskristų iš Krokuvos" (poeto A. Puškino parafrazuotos eilės jo veikale "Boris Godunov"), tai jau Petras Didysis ir jo įpėdiniai dėjo pastangas, kad šitos pavojingos sienos būtų sunaikintos ir lietuviškoji užtvara perkirsta.

Rytų imperializmo spaudžiama, lietuvių tauta tryliktame amžiuje suorganizavo stiprią valstybę ir sėkmingai sulaukė slavų veržimosi į vakarus. Eilė kitų tautų istorikų pripažįsta lietuvių tautai pasaulinės reikšmės misiją. H. A. L. Fisher savo knygoje "A History of Europe" stebėdamasis rašo, kaip maža tauta pajėgė sukurti didelę imperiją ir savo atliktais žygiais apsaugojo Vakarų Europą nuo slavų masės. "Lietuvos arba Mažosios Rusijos, yra viena iš didžiųjų Rusijos istorijos temų" (pusl. 383). "Jie savo jėgomis sugebėjo atstumti baisias mongolų invazijas, užimti plačius Rusijos plotus" (rašo lenkų istorikas Balinski). Gi žinomas praečių istorikas de Rulhier iškelia reikšmingą Lietuvos-Lenkijos valstybės faktorių. Jis rašo: "Vidury neramos Europos Respublika (Lietuva-Lenkija) buvo žydyti ir rami, gausi didelių valstybės vyrų ir didelių pastangų, talkinga, bet kartu ir karinga. Ji suda-

(Tęsa 3 psl.)

REIKALAUŠ, KAD RUSIJA pasitrauktų iš Pabaltijo

* JAV atstovų rūmų narys J. Ch. Kerstenas, kalbėdamas su spaudos atstovais, gegužės 5 d. pareiškė, kad jo vadovaujamas Komitetas Komunistinei Agresijai Tirti šių metų lapkričio mėnesį, prieš prasidedant Jungt. Tautų pilnatiei posėdžiui, pareikalauš JAV delegaciją, kad ji pasiūlytų Jungt. Tautose Sovietams pasitraukti iš okupuotų Pabaltijo kraštų. Komitetas taip pat numato rekomenduoti JAV, kad atšauktų TSRS satelitų diplomatinį pripažinimą. Kersteno komiteto patarėjai netrukus atvyks Europon. Pats komitetas čia ruošiasi atvykti apie birželio vidurį. Lankysis ne tik Vokietijoje, bet taip pat Prancūzijoje, D. Britanijoje ir Skandinavijoje.

ALT padarė visų galimų žygių, kad komitetas apklaustų kiek galint daugiau lietuvių. Vykd. Taryba komitetui paruošė 152 apklausinėjimus, kurių 135 jau paruoštos anglų kalba santraukos.

VLIKO pirm. M. Krupavičius liūdijs viešame komiteto posėdyje New Yorke š.m. gegužės 8 d. Posėdžiui pirmininkavo pats J. Ch. Kerstenas, kuris VLIKO pirmininkui pastatė visą eilę klausimų apie Sovietų Sąjungos agresiją prieš Lietuvą, komunistų nusikalstamus darbus okup. Lietuvoje, masinius išvežimus, religijos persekiojimą ir vykdomą tautžudybę.

Visais klausimais VLIKO pirmininkas pasisakė aiškiai ir tvirtai, suminėdamas faktus, įvykių datas, ką pats matė savo akimis būdamas S. Kalvarijoje ir kita, taip pat pabrėždamas lietuvių tautos žūtbutinę kovą su okupantais ir nepalaužiamą viltį išsilaisvinti. VLIKO pirmininkas liūdydamas kartu įspėjo ir laisvuosius kraštus, kas jų laukia, jei nebus sutramdyti bolševikai. Tai padarė stiprų įspūdį komiteto nariams, žurnalistams ir auditorijoj buvusiesiems klausytojams.

Dr. L. Plechavičius paliūdijs apie Rinių miškelyje komunistų nukankintų lietuvių medicininio apžiūrėjimo duomenis. (IT yra apie juos išleidusi prancūzų kalba atskira leidinė, pavadintą "Lietuvos kankiniai"), o K. P. Jurgėla — apie A. Sniečkaus pasisakymus apie Kersteno komitetą ir jo narius. VLIKO pirmininkas M. Krupavičius drauge pareiškė, jog su VT pirmininku K. Žalkausku atvyko į tą laisvės kraštą padėkoti JAV vyriausybei ir tautai už rodomą palankumą Lietuvos bylai ir paramą Lietuvos išlaisvinimo kovoje.

LIETUVIAI PASAULYJE

ARGENTINA.

IS lietuvių veikimo.

Iškilmingai atidarant Argentinos parlamentą, parlamento rūmuose pirmą kartą dalyvavo visuomenės, mokslo ir orjų atstovai. Lietuvių kolonijai atstovavo "Arg. Liet. Balso" leidėjas Pr. Ozinskis, specialiai pakviestas iš prezidentūros.

* Buenos Aires mieste Lietuvių Klubu salėje iškilmingai paminėta motinos diena. Sceną puošė dail. R. Kuprevičiaus darbo Zemaitės portretas. Atidarymo žodį tarė red. K. Norkus, paskaitą skaitė mokytoja O. Čižūnaitė. Pr. Ozinskis "ALB" leidyklos vardu įteikė lietuviškų knygų rinkinį dovanų pavyzdinčiai motinai V. Švenčionienei. Ji su savo vyrų, išgyvenusi ketvirtadalį šimtmečio tolimoje Patagonijoje, vis dėlto išauklėjo savo vaikus lietuviškoje dvasioje. Sūnus Faustinas dabar eina aukštąjį mokslą Argentinos karo mokykloje, o dukterė Lilija yra mokytoja ir lietuvių vakarus dažnai pajaufrina fortepiono muzika. Į minėjimą atsilankė taip pat buv. Argentinos konsulas Lietuvoje, o dabar užs. reik. min-jos referentas A. Barsanti su žmona lietuve, kuri ta proga vėl nusipirko didelį kiekį lietuviškų knygų.

BRAZILJA

Filatelistų Spaudos Draugija šm. lapkričio 6-13 d. yra numaciusi Sao Paulo mieste suruosti pasaulinį spaudos kongresą, į kurį bus kviečiami ir lietuvių spaudos atstovai. Spec. komisijai paprašius, Lietuvos konsulas S. Paulo mieste A. Polišaitis ryšiniu pristatė kun. P. Ragažinską.

D. BRITANJA

Gražiai atstovavo lietuviams.

Lietuvių šokėjų grupė, vadovaujama J. Alkimavičiaus, buvo nuvykusi į Dubliną, kur gražiai reprezentavo lietuvius tarptautiniame dainų ir šokių festivalyje. Aurių spauda apie pasirodymą šiltai atsiliepė. Grupei pagerbti Londono lietuvių suruošė pobūvį.

* D. Britanijoje mirė lietuvių bičiulis J. F. Anderson,

kuris buvo lankęsis Lietuvoje, vedęs kunigaikščio Radvilos dukterį ir, paskirtas prie Hooverio komiteto padėti lenkams, dirbo kurį laiką Vilniuje ir Kaune. Lietuvą dažnai prisiminėdavo ir savo viešose paskaitose.

KANADA

* Motinos dienos minėjimas Kanadoje prarastas iškilmingai ir visuotinai. Visur iškilmes ruošė apyl. valdybos, kurioms talkininkavo lietuviškos šeštadienio mokyklos ir jaunimo organizacijos.

* Hamiltono Lietuvių Bendruomenė gegužės 23 d. mini savo sukaktį (veikia jau 6 metus) ir

50 metų nuo pirmųjų lietuvių šioj kolonijoje pasirodymo.

Programoje — sportas, iškilmingas aktas ir koncertas. Iš JAV pakviesti LB LOK pirm. prel. J. Balkūnas ir ALT vicepirm. A. Olis.

* Naujųjų kanadiečių parodoj Montrealy labai gražiai su savo eksponatais pasirodė apyl. valdybos vadovaujami mūsų tautiečiai. Išstatyti buvo paveikslai, gintaro dirbiniai, medžio drožiniai, taut. audiniai, juostos, margučiai ir kt. Paroda truko 6 d. Lietuvių skryrių tvarkė menininkai Zmuidzinienė, Veselka ir Ladyga. Vietos spauda atsiliepė labai šiltai.

* Mirė pulk. Kaunas, pasižymėjęs lietuvių karys — savanoris, N. Lietuvoj ejęs komendanto ir kt. atsakingas pareigas.

JUNGTINĖS AMERIKOS V-bės

Gražiai reiškiasi lietuvių dailininkai.

New Yorke atidaryta žinomo lietuvių dailininko V. K. Jonyno paroda Weyhe galerijoje. Išstatyti 40 darbų, iš kurių 24 nutapyti Amerikoje, stebina savo nauju grafiniu stiliumi. Jau pirmomis dienomis V.K. Jonynas susilaukė gražių įvertinimų. Po poros savaitių New Yorke, John Meyer galerijoje savo kūrinius pirmoje parodoje Amerikos metropolijoje išstato Adomas Galdikas. Amerikos lietuviai, puikiai pasirodė "išlaisvinimo po-

litiniame fronte, vis daugiau dėmesio skiria kultūrinei paramai, kad įrodytų pasauliui lietuvių tautos negincijamą teisę būti laisvai, idant ji galėtų kurti ir klestėti.

* Amerikos latvių ir estų spauda paskelbė sensacingą žinią, jog V. Petrovas, pasidavęs australams MVD pareigūnas, Scotland Yardui Londone pateikęs Australijos, Kanados, Amerikos DP pabaltiečių pavardes, kurie esą, dirbė Maskvai.

* "Savanorių" vežimas į Rytus iš okup. Lietuvos tebevyksta toliau. Be kitų, siunčiami gydytojai, gail. seserys ir kt. medic. personalas. Šiemet ž. ū. mechanizacijos mokyklas baigė 1800 jaunų mechanikų, be to, bus "išleisti dar šimtai traktorininkų ir kombaininkų, paruošta 120 trakt. brigadininkų". 200 baigusiųjų pasiūlyti į MTS ir taryb. ūkius, o "150 pareiškė norą vykti įsivinti naujų žemių — į Sibirą ir kitur, nors darbo jėgos trūksta ir savame krašte. Studentai "praktikos atlikti" siunčiami toliau į Maskvos, Kijevo, Kazanės ir kt. "stambius pramonės centrus".

PER LIETUVOS ŽEMĘ KELIAUJA TIRONAS

(Tąsa iš 2-ro pusl.)

rė neperžengiamą užtvaram pirmoms Maskvos invazijoms, kurios to meto kariuomenė gąsdino Europą."

Tai nepaneigiami lietuvių tautos nuopelnai Europai kovoje su tradiciniu slavų imperializmu. Tačiau šimtmečiais varyta lietuvių tautos rezistencija Rytams, baigėsi Lietuvos valstybės nepriklausomybės praradimu. Lietuvos laikytas Europos saugumo barjeras buvo išgriautas kylančių absoliutiškųjų monarchijų. 1795 m. Rusija galutinai okupavo Lietuvą ir panaikino natūralią užtvaram saugojančią Vakarų Europą nuo tiesioginės rusiškojo imperializmo grėsmės, kuri, vėliau rivalizuodama su germaniškuoju imperializmu, buvo daugelio Europos karų priežastimi.

Rusiškoji tiranija.

Šiandieninio komunizmo vykdomas pasibaisėtino masto genocidas nėra vien tik kelių pastarųjų dešimtmečių nužmogėjimo ir sužvėrėjimo išdava. Rusiškojo komunizmo vartojami naikinimo metodai nėra Markso, Engėlso ar Lenino išradimas. Sadistiško instinkto sėkla glūdi pačiame rusiškame kraujuje, kurių pradai žymūs mongolams ir totoriams. Šiuo atveju gana teisingai skamba pačių rusų vartojamas posakis: Prakrapštyk rusui odą ir atrasi, kad jis totorius". Kai 1480 m. rusai išsivadavo iš totorių jungo, jų vėlesnieji veiksmai aiškiai rodė azijatiškąjį charakterį. Ilgą laiką buvusiams Lietuvos valstybės prieglobstyje gudams ir ukrainiečiams, šitas bruožas yra žymiai švelnesnis, nes pastarųjų charakterio formacijai daugiau turėjo įtakos vakarietiškas pradai. Tikriesiems rusams yra artimas orientališkas — rytietiškas bruožas. Rusijos istorija pilna grubaus beatodairinio azijatiško žiaurumo. Jeigu Lietuvos valstybės istorijoje ryškūs žmoniškumo ir teisingumo pradai, tai Rusijos istorija persunkta žudynėmis ir žiaurumais. Rusijos carų sostas garsėjo ne teisės dėsniais ir žmoniškumu, bet prievarta ir žudynėmis. Caras Jonas Ziaurusis galėjo ne tik savo rankomis kapoti žmonių galvas, bet ir savo rankomis, lazda, užmušti savo sūnų — sosto įpėdinį. Petras Didysis viešpatavo kraujuose. Jis nukirto savo sūnui Aleksiejui galvą ir apskaičiuojama, kad vien tik savo ranka yra atėmęs apie 46.000 gyvybių. Dar labiau azijatiškas rusų žiaurumo charakteris pasireiškė rusų užkariuotose

tautose. Gudai ir ukrainiečiai savo tautos istorijoje rusus vadina despotais. Caristinės Rusijos Lietuvos valdymas atžymėtas gaisrais, žudynėmis, priespauda, kalėjimais ir Sibiro katorga. Šiuo atvilgiu turbūt netektų nustebti, jeigu suskaičiuotume pasaulio kraštuose išbarstytų lietuvių tautos kankinių kapus, tai daugiausia jų rastume pasiūlytų Rusijos žemėje.

Teisingumo skraiste pridengtas naujasis imperializmas.

Kai Lietuvos laisvės savanoriai išvijo bolševikus iš tėvų žemės, m. liepos mėn. 12 d. Maskvoje buvo pasirašyta taikos sutartis pradėta šiais žodžiais: "Pasirėmus SFTRS deklaracija, visos tautos turi laisvą apsisprendimo teisę, kuri gali būti išplėsta ligi visiško atskirumo nuo valstybės, kurios dalį sudarė Rusija, be paslėptų minčių pripažįsta Lietuvos valstybę nepriklausomą ir suvereninę su visomis teisėmis ir išvadamis, išplaukiančiomis iš šio pripažinimo.

Rusija amžinai atsisako suvereninių teisių į lietuvių tautą ir jos žemes. Ankstesnis Lietuvos priklausymas Rusijai lietuvių tautos jokių požiūrių neįpareigoja savoje teritorijoje". Ir štai šitas iškilmingas ir "amžinas" pasižadėjimas buvo duotas pralinkus nepilniems dviems metams, kada 1918 m. gruodžio mėn. 25 d. "Izvestija" skelbė: Estija, Latvija ir Lietuva yra betarpiškame Rusijos kelyje į Vakarų Europą ir yra kliūtimi mūsų revoliucijai... Šita skiriamoji šiena turi būti panaikinta... Baltijos jūros paėmimas padėtų Sovietų revoliucijai veikti Skandinavijos valstybėse ir tuo pačiu Baltijos jūra taptų Sovietų revoliucijos jūra." Gi jau pasirašius pačią iškilmingai paskelbtą taikos sutartį su Lietuva t.y. 1920 m. Leninas šitaip rašė: "Kai mes užpuolame Lenkiją, kartu užpuolame ir sąjungininkus; sunaikindami lenkų armiją, sunaikiname Versalio traktatą, kuriuo yra pagrįsta dabartinė tarptautinių santykių sistema. Su Lenkijos sovietizacija nustotų egzistavusi Versalio taika ir kartu būtų sunaikinta sistema, sukurtoji dėl Vokietijos pralaimėjimo." (Lenin, Rinkt. Raštai, XVII tomas, pusl. 334).

Vėliau iškilmingi taikos norai ir pasižadėjimai buvo pareikšti įvairių Sovietų politikos vadovų ir patvirtinti paties Stalino. Dar 1934 m. balandžio mėn. 4 d. atnaujinant nepuolimo sutartį Litvinovas galėjo kalbėti: "Mes norėjome jums pasiūlyti sutartis prailginti neterminuotai. Tačiau terminų nenustatymas mums atrodė abstrakcija, filosofinė koncepcija... Kad ir kaip ten bebūtų, tačiau pasaulis turi žinoti, jog mūsų pasiūlymas nėra termininis, jog jis yra sudarytas ne atsitiktinių aplinkybių verčiamas, bet kad tai yra išraiška pastovios ir nieku neapibrėžtos taikos politikos..." Ir štai šitos "neterminuotos" ir "neapibrėžtos politikos" rezultatai paaiškėjo pralinkus vos keletai metų. Jau 1940 m. birželio 30 d. prof. Krėvei-Mickevičiui Molotovas atvirai pasakė, ką sovietai laikė paslėpę po iškilmingomis sutartimis ir nepuolimo aktais. Čia Molotovas prakalbėjo kaip rusas, rusiškojo imperializmo vadovas: "Rusijos carai, pradėdami Jonu Ziauriu, bandė pasiekti Baltijos jūrą. Jie tai darė ne dėl asmeninių ambicijų, bet kad tai yra neišvengiamai reikalinga rusų valstybės ir tautos vystymuisi. Sovietų Sąjungos va-

IŠ MŪSŲ VEIKSNIŲ VEIKLOS

* Lietuviai iš viso pasaulio kampų, o ypač JAV, reiskia už rezolucijos Lietuvos reikalų priėmimą savo nuoširdžiausią padėką JAV senatui ir rezolucijos autoriui senatoriui P. H. Douglas. Senato balsas užsienio politikoje laikomas net svarbesniu už atstovų rūmų. Tuo būdu dabar jau abeji JAV kongreso rūmai aiškiai pasisakė Lietuvos bylos reikalu, taip pat JAV prezidentas ir užsienio reikalų ministeris. Ir šis faktas buvo paskelbtas visame laisvame pasaulyje gegužės 1 d. Senat. Douglas pareiškimu, šis JAV senato nutarimas, reiškiąs pradžią suaktyvintos kovos su komunizmu, turės milžinišką reikšmę tiek visam laisvajam pasauliui, tiek tautoms už geležinės uždangos. Ta proga spauda pažymi, kad šiuo nutarimu nustatoma JAV užsienio politika. Senat. Douglas ir toliau pasižadėjo kuo galėdamas lietuviams padėti bekvojant už savojo krašto nepriklausomybės atstatymą. Tokią rezoluciją JAV senatui pasiūlyti jį šiemet vasario mėn. buvo paprašęs Čikagos Lietuvių Prekybos Rūmų pirm. A. Rudis.

* Lietuvių spaudos atgavimo sukaktis iškilmingai minima visur, kur tik yra lietuvių. Patirtosios lietuvių kančios ir parodytas okupantams atsparumas daro įspūdį ir svetimiesiems. Štai JAV kongrese atstovų rūmų narys ir vienas demokratų vadų, J. McCormack, ta proga gegužės 10 d. pasakė kalbą, labai šiltai atsiliepdamas apie visą lietuvių tautą. Kalbėtojas pabrėžė, kad visas laisvasis pasaulis gali pasiseiti vienybės ir pasimokyti iš 19 a. lietuvių knygnešių. Neturės pasisekimo jokia sistema, kuri nori pavergti tiek fiziškai, tiek dvasiškai visą tautą, nors ir kažin kiek rodytųsi už pavergtuosius stipresnė.

(Tąsa į psl.)

dovams būtų nedovanotina, jeigu jie neišnaudotų susidariusią padėtį. Mes nutarėme Baltijos valstybes inkorporuoti į Sovietų Sąjungą." Šitame pareiškime mes jau nerandame komunizmo principų, nes čia jau kalba niekas kitas, kaip istorinis rusų imperializmas ir brutalinės rusų istorinės pastangos pasinaudoti tuo, kas "neišvengiamai" reikalinga rusų valstybės vystymuisi". Molotovas čia atskleidė baisųjį istorinį Kremliaus tikslą, kurio ilgus šimtmečius siekė carai ir murravjovai:

išbraukti Rusijos istorijos bendrininkę lietuvių tautą ne tik iš istorijos ir geografijos, bet ištrinti ją kaip gyvybę išraunant iš gimtosios žemės atskirą individą ir jį sunaikinant.

Išvada

"Tiek Sovietų Sąjungoje, tiek ir kitose Rytų ir Pietryčių Europos valstybėse jokios spaudos ir laisvės žodžio nėra. Tie žmonės, kurie savo laiku kovojo su carizmu,

atsisėdę carų vietose, pasidarė dar didesni despotai už pačius carus. Komunistai paėmė valdžią į savo rankas, nusiėmė kaukes ir pasirodė, kad yra žmonijos priešai". (Attlee, Britanijos ministeris pirmininkas, Revue Parlementaire, 1947, Nr. 22).

Parafrazuodami šituos aukščiau pacituotus žodžius, mes galėtume dar pridėti, kad komunistai nusiėmė kaukes, kurias neįjojo caristinės Rusijos politikai kitų tautų atžvilgiu ir atviru veidu eidami, beatodairiniai plėtoja istorinio rusų imperializmo užmačias. Kokia Kremliaus bokšte beplevėsuotų vėliava — raudona ar balta; šviestų penkiakampė žvaigždė ar plasnųjų rusiškas erelis; bujotų panslavizmas ar klestėtų provoslaviška idėja — lietuvių tautai pavojai būtų tie patys, nes ji randasi rusiškojo imperializmo plėtojimosi kelyje į Vakarų. Kas bevaldytų Rusiją — kneziai, carai ar bolševikai — rusiškasis kolosas, susidarius palankioms politinėms sąlygoms, niekada neatsisakys paglemžti Lietuvos teritorijos ir drastiškoms ar maskuotomis priemonėmis sunaikinti lietuvių tautą kaip istorinę plėtojimosi kliūtį. Šiuo atžvilgiu tiksliai užpraėjusiais metais, "Nyht" išspausdintoje kalboje publicistas ir nuolatinis N.Y.H. Tribune bendradarbis W. Lippmannas pastebėjo: "Rytų atskirumą nuo Vakarų Europos pripažįstant istoriniu faktu, priešingybės tarp Rusijos ir Vakarų tautų neprasisėdėjusios su Marksu, Leninu ar Stalinu, jos nesibaigiančios ir sovietų režimą nuvertus ar nugalėjus... Imperinis Rusijos veržimasis į Pabaltijį į rytinę ir vidurinę Europą, į Dunojaus slėnį, į Balkanus neprasisėjo su

komunizmu ir nesibaigs su juo. Tai yra didžiosios carų ir komunizmo diplomatijos sritys." Bronius Zumeris

JEIGU JUMS REIKALINGAS VERTEJAS

— pagelbėti pirkinėjantis —

KLAUSKITE KURĮ NORS MŪSŲ PARDAVEJĄ

Jis nurodys Jums Naujųjų Australų Pirkinėjimosi Biurą. Ten Jums bus suteikta pagalba Jūsų gimtąja kalba

P A S

John Martin and Co. Limited

The Big Store Rundle St. Adelaide

Leonas Žygas

Redaguoja O. A. Pridotkaitė

SVARA AR VYRAS?

Neseniai man teko sutikti už save jaunesnę draugę, kuri, jau metai, kaip ištekėjusi. Pasikalbėjus, ji pradėjo skųstis, kad labai apsikrovus darbas. Dirba fabrike, kartais net šeštadieniais, o parėjus, kol paruošia valgyti ir aptvarko namus, labai nuvargsta. Nuolat jai trūksta miego, trūksta jėgų, yra nervinga, gi vyras jos visai neatjaucia ir nepagiria jos pastangų gražiai užlaikyti namus.

Manau, kad ta mano draugė nėra išimtis. Daug moterų stengiasi gražiai užlaikyti namus, nes joms yra svarbu aplinka. Jos tuos namus puošia ir valo kaip įmanydamos, ir dažnai užmiršta, kad blizgančios grindys, švarios sienos ir kasdien plaujami langai nėra pagrindinis dalykas. Svara yra svarbus dalykas, bet ne esminis. Namų centras yra ne sienos ir ne grindys, bet pati moteris. Jeigu vyras, įžengęs į namus, negirdi malonaus pasisveikinimo, o mato moters susiraukusį, blizgantį ir prakaituotą veidą, jei žmona, po darbų pavargusi, kelia triukšmą dėl ne vietoj paliktos kepurės ar laikraščio, tai tokie namai, kad ir švariausi, nebus vyrui malonūs. Kas iš namų, kai jie blizga kaip stiklas, bet neturi švelnios, malonios ir ramios moters? Aš nenoriu pasakyti, kad moterys gali nesirūpinti švara ir dulkes sušluoti po kilimu. Švara yra reikalinga, bet ji nėra pagrindinis šeiminių tikslas ir gyvenimo prasmė. Gi yra moterų, kurios be švarumo nieko kito gyvenime nebemato ir žmonos bei šeiminių pareigas suveda į vieną tašką — į valymą

ir blizginimą be pertraukos.

Vyrui yra jauku būti švariuose ir gra-

žiuose namuose, bet jam svarbiausias dalykas yra ne namų sienos, o moteris, kuri touse namuose gyvena.

Dirbanti moteris, norėdama turėti daugiau laisvo laiko, privalo pagalvoti, kaip greičiau atlikti ruošos darbus. Apsisivalyk virtuvėje! Matysi, kiek čia nereikalingų dalykų, kurie neduoda nei naudos, nei grožio, o tik renka dulkes ir apsunkina valymą.

Sudaryk sąrašą daiktų, kuriuos reikėtų iš virtuvės pašalinti. Dėl to virtuvės grožis nenukentės, o valymas pasidarys daug lengvesnis. Panašiai padaryk ir kituose kambariuose. Apsisivalyk ir surašyk, kas be reikalo renka dulkes. Ne laikyk kambariuose dirbtinų gėlių. Tai blogo skonio pažymys. Grožio nedaug, o dulkių — masės. Virtuvėje nuimk nuo lentynėlių visokias mažas stovylėles, kurias reikia dažnai valyti ir kurios taip mažai grožio duoda. Miegamajam kambariui nevertok "chenille" lovatiesių, nes jos kelia dulkes. Iš jų visad atsiskiria labai maži siūleliai, kaip kokie pūkai, ir nutupia ant grindų. Dabar yra visokios rūšies lovatiesių, kurios gerai plaujami, nereikalauja laidymo ir kartu nekalia ir nerenka dulkių.

Patikrink, ar pograbių įpilai yra geri, ar pro juos nelenda plunksnos. Miegamajam daugiausia dulkių susirenka po lova dėl blogų pograbių.

Peržiūrėjus visus darbus, kuriuos atlieki ir patikrinus ar tikrai visi darbai yra reikalingi, matysi, kad daug galima sutaupyti jėgų ir laiko, nes daug kas buvo daroma be reikalo ir be naudos.

Senė.

ŠEIMININKĖMS

RIESUTINIS PYRAGAS

Reikia paimti:

- 4-5 kiaušinius,
- trečdalis svoro cukraus,
- 6 šaukštus vandens,
- 1/2 svoro riešutų
- 1/4 svoro migdolų,
- 2 šaukštus kepimo miltelių,
- 1/2 svoro miltų.

Atskirkite kiaušinių trynius nuo baltymų, trynius sumaišykite su cukrum ir vandeniu ir gerai išsukite, kad nesijaustų cukraus kruopelių. Sumalkite malama mašinėle riešutus ir migdolos ir sudėkite į išsuktą cukrų, pamaišykite, po to pridėkite persijotus miltus, sumaišytus su kepimo milteliais, ir išplaktus į putas baltymus. Formą gerai ištepkit riebalais, dugną išsklokite vaškinio popierium ir, sudėjus paruoštą tešlą, kepkite tris ketvirtčius valandos vidutiniam karštyje. Kai iškeps ir ataus, perpjaukite, ir pertepkit riešutiniu pertepalu, o viršų ištepkit plaktą grietinėlę arba kitokia mase.

Riešutiniams pertepalui paimkite:

- 1 puoduką pieno
- 2 šaukštus krakmolo,
- 4 šaukštus cukraus,
- 2 kiaušinio trynius,
- 3 šaukštus sviesto,
- 1 šaukštą vanilijos,
- 1 puoduką plaktos grietinėlės,
- 1 puoduką riešutų.

Sumaišyti pieną su krakmolu ir pridėti kitus priedus, išskyrus plaktą grietinėlę ir kapotus riešutus. Gerai išplakti ir išvirinti. Virinant visą laiką maišyti, kad neprisiviltų. Kai atšals, pridėti plaktą grietinėlę ir kapotus riešutus ir gerai išmaišykite.

VENGRISKOS BULKUTES

Reikia paimti:

- 7 trynius,
- 4 puodelius miltų,
- 1/2 svoro sviesto,
- 1/2 svoro cukraus,
- mielių,
- 3 šaukštus pieno,
- 1 puoduką džiovintų slyvų.

Ištrinkite sviestą iki baltumo, sudėkite trynius, miltus, cukrų ir mieles, išleistas piene. Dėl kvapo pridėkite tarkuoto muškatinio riešuto ir, viską gerai išminčius, padarykite iš tešlos mažas bulkutes. Sudėkite jas ant skardos, išteptos sviestu, ir pastatykite, kad pasikeltų. Tuo tarpu paimkite puoduką džiovintų

slyvų, jas smulkiai supjaustykite, sumaišykite su cukrum ir cinamonu, o kai bulkutės pasikels, tai kiekvienoje padarykite įdubimą, pridėkite slyvų, bulkutes patepkite išplaktu kiaušiniu ir kepkite karštąje krosnyje.

Atsiminkime, kad grindys reikalauja priežiūros

Viena iš svarbiausių šeiminių pareigų yra grindų priežiūra. Čia duodame keletą taisyklių tinkančių modernioms grindims ir kilimams.

LINOLEUMAS.

Dažnai plaušanas karštu ir muiluotu vandeniu linoleumas išblunka, įgauna nešvarų atspalvį, pradeda trūkinėti. Vis dėlto, plaušanas šiltu vandeniu, į kurį yra įmaišyta pusė puoduko žibalo, liks nepalietos visos gerosios linoleumo savybės. Reguliariai išvaškuokite. Linoleumui tinkas vaškas gali būti pagamintas sekančiu būdu:

Susmulkinkite 4 ozs. bičių vaško ir užpilkite pusę pinto terpentino. Palikite nakčiai. Ryte įpilkite puoduką verdančio lietaus vandens ir 1 arb. šaukštelį amonijos (ammonia). Gerai ištrinkite.

Ištepkite išvalytą linoleumą plonu sluoksniu ir minkštu skuduru išblizginkite. Panaudojus šį vašką vieną ar du kartus, linoleumas įgauna ilgalaikį blizgumą.

GUMA.

Plovimas šiltu muiluotu vandeniu geriausiai tinka guma išsklotoms grindims, bet blizgėjimui galima vartoti ir skystą vašką (liquid floor polishing). Žibalas, pajėgia išimti dėmes, bet perdažnas jo vartojimas minkština gumą. Cementas.

Plaukite karštu muiluotu vandeniu (su trupučiu žibalo) ir šepčiu. Perplaukite silpnai krakmolintu vandeniu.

JARRAH (Austral. eukalipto rūšis).

Neslidus vaškas geriausia tinka šio kieto medžio grindims. 1 arb. šaukštuką grindų vaško ir 1 valg. šaukštą muilo miltelių ištrinkite verdančiam vandeniu. Išplaukite grindis ir, joms išdžiūvus, perplaukite minėtu mišiniu.

PLYTOS

Pavojinga plytoms vartoti vašką, nes

TEVYNES GARBEI

GARSI BALERINA — SVETLANA BERIOZOVA

Prieš keletą metų baletu žurnaluose, karts nuo karto, teko pastebėti Svetlaną Beriozovą. Tačiau tuose žurnaluose, kaip paprastai, tautybė ir kilmės vieta nebuvo žymima. Daugybė šokėjų Anglijoje, Prancūzijoje ir Amerikoje yra rusų, lenkų, italių, bulgarų kilmės, bet apie jų tautybę retai tekalbama. Galbūt, jie patys to nė nenori.

Svetlana Beriozova — kas ji tokia? Iš pavardės — aišku rusė, jeigu tik pavardė nepakeista. Bet kažkoks nujautimas kreipė į ją dėmesį. Gal dar todėl, kad, lankant pradžios mokyklą Biržuose, teko mokintis kartu su Beriozoviukais, kurie, rodos, turėjo giminių Kaune; vėliau Kaune, kaip jaunas baletu šokėjas girdėjau, kad buvo kažkokie šokėjai Beriozovai.

Dabar visa mįslė išsprendė paskaičius "Dirvoj" Broniaus Railos ir "Drauge" Vytauto Braziulio straipsnius apie Svetlaną Beriozovą. Ypatingai įdomiausias aprašytas tėvynės meilės pavyzdys Broniaus Railos pasikalbėjime su Svetlana. Į nedrąsų paklausimą, kodėl spauda apie ją kalba kaip lietuvaite, jis nustebus atsakė:

— Tai visai natūralu, o kaip kitaip galėtų būti? Aš esu lietuvaite, mūsų kompanijoje visi žino, kad lietuvaite, tai taip sako ir rašo. (Ji dabar šoka Sadler's Wells baletu). Paklausta, ar galvoja kada apie sugrįžimą į laisvą Lietuvą, kai iš ten bus pašalinti bolševikai, atsakė:

— Žinoma! O kaip kitaip gali būti? Tėvelis ir aš dažnai apie tai svajojame. Kas gali būti mielesnis, kaip vėl, po daugelio metų išvyti savo gimtinę! Tėvelis man daug kartų yra pasakojęs, koks buvo geras ir stiprus Kauno baletas. Ir kaip aš norėčiau pati ten šokti, kur šoko mano tėvai. (Ji gimė Kaune 1932 metais ir 1934 metais kartu su tėvais iš Lietuvos išvyko).

Taigi trumpai istorija tokia:

Jos tėvas, Nikolajus Beriozovas, kilimo kaunietis, išaugęs ir išsimokslinęs Lietuvos nepriklausomybės laikais, buvo "silietuvių". (Jis pats programose rašydavosi — Mykolas Beržaitis). Mokėsi Petrovo Baletu studijoje, Kaune. Tik Vytautas Braziulis, rašydamas apie Petrovo Baletu studiją, nevisai teisingai pažymi, kad ši studija baletu menui paruošė: V. Adomavičiūtę, I. Eidrigėvičiūtę, seseris Drazdauskaites, E. Bandzevičiūtę, J. Tamošiūną, P. Maziliauską (turi būti S. Modziliauskas), P. Velbasį (turi būti S. Velbasis, L. Z.), J. Vasiliauską, B. Ciunovą (turi būti B. Ciunovas) ir kitus, iš kurių P. Petrovas, prie Kauno Valstybės Teatro 1925 m. sukūrė pajėgų ir aukšto lygio savarankišką baletu sambūrį. Gi iš tikrųjų čia išsuminėtos 10-ties tebuvo galima pažymėti tik 3: E. Bandzevičiūtę, J. Vasiliauską, B. Ciunovą ir nepaminėtus: N. Kaliskienę, O. Zaplinskaitę, Eug. Žalinkevičiūtę, J. Ambrazą ir A. Butkų, kurie ir dalyvavo pirmajame pastatyme Delibes "Coppelia", įvykusiame 1925 m. gruodžio 4 d. Visi gi kiti, Braziulio suminėti, buvo arba tik pradėję pas Petrovą arba ir visai pas jį nesimokė, o mokėsi pas Kiakštą, Vasiljevą, Fedarovą ir Zverevą.

M. Beriozovas dažniausia turėdavo charakteringas roles (taigi buvo charakteringų šokių šokėjas).

Atvykus Lietuvon V. Nemčinovai, A. Obuchovui ir V. Zverevui, Petrovas išvyko į Italiją ir ten gyveno iki savo mirties. Po kiek laiko jo pėdomis pasekė ir Mykolas Beriozovas su žmona ir dviejų

galima paslysti ir susižeisti. Sumaišykite lygią dalį žibalo ir rudojo acto. Išplovus plytas, ištepkit aukščiau minėtu mišiniu, kuris nors ir nebūdamas slidus, įduos plytoms blizgėjimą, kurios atrodys lyg vaškuotos.

KILIMAI

Šviesios spalvos kilimai tegali būti valomi tik specialiai paruoštu preparatu.

Gėlėti ir tamsios spalvos kilimai gali būti valomi šiltam vandeniu (su amonijos priemaiša) sudrėkintu skuduru. Dažnai keiskite skudurą. Perplaukite švairu vandeniu. Riebalų dėmes plaukite tetrachlorido grynangliu (carbon tetrachloride). Gaunama vaistinėse.

DŽIUTAS (Jute)

Džiuto kilimai reikalauja gero išmušimo (išvedinimo) ir plovimo šiltu muiluotu vandeniu bei šepčiu. Perplaukite daug kartų, paskutinį kartą — sūdintu vandeniu. Džiovinkite pavėsyje, gryname ore.

Teta.

metų Svetlana. Aou gyveno Milane ir dirbo "Scaios" teatro baletu. Vėliau gyveno Paryžiuje, kurui kilus visi persikėlė į New Yorką, čia būdama 7 metų Svetlana pradėjo mokintis baletu. Paskui būdama 15 metų su tėvais išvyko į Londoną toliau mokintis iki patekoj Sadler's Wells baletu. Yra šokusi taip pat ir marikizo de Cuevas baletu.

Tai tik tiek ištraukę iš ilgų straipsnių Amerikos lietuvių spaudoje apie būsimąją šokių karalienę, kuri save laiko lietuve ir apie kurią amerikonių spaudoje parašyta — "Ballet's New Princess", "Meet the rising star of the dance", "Lithuania's Svetlana" ir t.t. ir kurios nuotraukomis puošiami žurnalai.

Prie to čia dar trumpai skaitytojams pateiksiu kai kurių įdomių žinių, kurių neteko pastebėti lietuviškoje spaudoje.

Svetlana Beriozova pradėjo garsėti būdama 16 metų, taigi 1948 m., kada jos pavardė pradėjo dažnai rodytis spaudoje. Iš čia matome, kad ji į Londoną atvažiavo ne tik mokintis, bet sekančiais metais gastroliavo su Metropolitan Balletu, apie kurį rašoma, kad pasirodė su stipriausia grupe, kada nors surinkta, kurią sudaro Frank Schaufuss (danas), Svetlana Beriozova, Celia Franca (šiuo metu organizuojanti Kanados baletą), Peggy Sager, Annette Chapell ir kt. (Peggy Sager jau matėme ir vėl matysime Adelaidėje birželio mėn. su Borovanskio baletu).

Svetlana nors ir gyvena Anglijoje, bet yra Amerikos pilietė, kadangi vienoj žinutėj rašoma, jog Svetlana kelioms savaitėms gastroles pertraukia atnaujindama pasą Amerikoje.

1949 m. Svetlana jau šoko vedamas roles ir pasirodė televizijoje. "Les Sylphides" šoko mazaruką, "Le Beau Danube" šoko kartu su Massine ir Danilova, o jos tėvas (anglų spaudoj rašomas Nicholas Berisoff) labai humoristiškai atliko stipruolio vaidmenį. (Vėliau, kiek apie jos tėvą paminėsiu atskirai). "Spragtuke" (Case Noisette) Svetlana šoko duetą su Bruku, apie kuriuodu rašoma: Dancing in a noble style, the heirs to a great tradition.

Tais pačiais metais gastrolėse Šveicarijoj Svetlana šoko "gatvės šokėją" "Le Beau Danube", gusarą šoko Osins, tai, atrodo, tas pats latvis apie kurį Svetlana kalbėjo su Bronium Raila, kad jis jau "suanglėjęs" ir ji tik viena liko svetimtautė — lietuvaite. Jau tada Svetlana daug kur buvo vadinama — "The Metropolitan Ballet star".

1950 m. Svetlana jau buvo palikus Metropolitan baletą ir atsidūrė Sadler's Wells Theatre baletu. (Šio baletu nereikia maišyti su Sadler's Wells baletu, į kurį Svetlana pateko tik vėliau). Taigi į šį Sadler's Wells Theatre baletą tuo metu iš New York City Ballet Company (šiam baletui šokėjus daugiausia augina lietuviams gerai žinomą Oboukhovo ir Nemčinovos baletu studijos) naujam baletui statyti buvo pakviestas baletmeisteris George Balanchine (kaukazietis), kuris statė visai naują baletą "Trumpet Concerto" pagal Haydn muziką. Čia Svetlana gavo pirmą rolę.

1950 metų pabaigoj tame pačiame teatre Svetlana šoko pirmą rolę "Sylfidoj". Recenzijoj apie ją rašoma: — Impressive in grace and aplomb.

Tarp Svetlanos pasikalbėjimo su Bronium Raila ir kitų šaltinių yra šiek tiek kontradikcijos. Atrodo, kad Raila sumaišė du skirtingus baletus, būtent: Sadler's Wells ir Sadler's Wells Theatre. Pirmasis, kuriam priklauso beveik visos anglų baletu įžymybės buvo įkurtas 1931 m., o antrasis — 1946 m., įžymybių kaip ir nėra. Būtų galima pavadinti "jaunių komanda". Taigi Svetlana į Sadler's Wells, atrodo, pateko ne 1949, bet 1951 metais. (šaltinių negalim nurodyti dėl vietos stokos).

1953 metais Sadler's Wells baletu Svetlana pirmoj rolėj pasirodė specialiai karūnavimui Benjamin Britten sukurtos operos "Gloriana" baletu. Dekoracijos John Piper, kurio porą darbų galima buvo pamatyti ir Adelaidėje, beveik visą gegužės mėnesį užsitęsusių "British water-colors" parodoj. Svetlana taip pat šoko karūnavimo vakare specialiai karalienei pastatytame baletu "Homage to the Queen". Muzika Arnold. Baletmeisteris Frederick Ashton. ("Gloriana" buvo pastatyta 6 dienom vėliau).

Šiuo metu Svetlana, turbūt, šoka "Miegančioj Gražuolėj" ir "Coppelijoj" pasikeisdama su Margot Fonteyn. Cop-

(Tąsa 6 psl.)

LITERATURA-MOKSLAS-MENAS

Medžiagą šiam puslapiui pristatė Sambūrio "Šviesa" Regijoninė Valdyba

Jonas Aistis

K. A.

Jonas Aistis

KARAVANAS

Tik nueis tyruosna karavanas ...
Tik nueis jis taip lekiančiu smėliu ...
Ir nupūs vėjelis pėdsakus ten mano,
Ir nupūs kelius.

Tiktai trokš tyruos kupranugariai,
Tiktai ties ilgus išvargintus kaklus —
Tiktai dar platesnės bus tos smėlio ma-
[rios,
Dar klaikesnės bus.

Nešė jis kadais didžiam vizyru,
Nešė šachui karalaitę dovanų —
Per tą patį smėlį, per tą patį tyrą,
Nešė daug dienu.

Tik kaitroj kupranugariai krito —
Tirpo reto karavanas tyruose ...
Šakalai lojo... hijienos juokės ik ryto...
Iškrito.

Ką sakysiu aš didžiam vizyru,
Ką aš šachui pasakysiu į akis? ...
Tirpo karavanas, karalaitė mirė ...
Liko tik naktis ...

Kas tikės, kad karalaitė mirė?
Kas jos smėlio kapą tyruose ras ten?
Netikės man niekad didisai vizyras,
Anei šachas man!

LIETUVOS STATUTAS

Šiais metais sueina 425 metai nuo Pirmojo Lietuvos Statuto pasirodymo.

Lietuvos kūrmosi laikais didžiojo Lietuvos kunigaikščio valdžia buvo absoliutinė — neribota. Krašto gyvenimas tvarkomas nerašyta papročiu teise, jokių rašytų įstatymų nebuvo. Gedimino, Algirdo — Kęstučio laikais tik kunigaikščiai turėjo reikšmės, bet Vytauto laikais jau įsigali bajorija, nes iš jų tarpo jis pradeda skirti savo vietininkus. Vėliau karų ir vidaus nesutarimų laikais, vis daugiau įsigalint bajorams, didysis kunigaikštis turėjo tenkinti jų reikalavimus, teikdamas jiems įvairias lengvatas bei privilegijas. Privilegijos būdavo suteikiamos kraštui, jo daliai, ar pavieniems bajorams. Šios privilegijos būdavo rašytos ir, priklausomai nuo to, kam būdavo suteikiamos, gaudavo atitinkamos privilegijos vardus — krašto, provincijos, Bažnyčios, miestų ir kt.

Pirmosios rašytos privilegijos atsiranda krikščionybės įvedimo metu, 1387 m.; tai buvo Lietuvos Bažnyčia ir katalikiškajai bajorijai suteiktos teisės. Laikui bėgant, šių privilegijų atsiranda vis daugiau, jos prieštaravo viena kitai ir teismams sukeldavo daug neaiškumų. Pats gyvenimas reikalavo visos veikiančias teises normas surinkti į vieną įstatymų rinkinį — kodifikuoti. Toks kodeksas buvo išleistas 1529 metais Lietuvos Statuto vardu.

To laiko visos veikiosios teisės buvo pagal atitinkamą sistemą suskirstytos į 13 skyrių, o šie — į 282 straipsnius. Statutui medžiaga buvo paimta iš privilegijų ir veikusiųjų papročių. Šis statutas buvo pilnai pritaikintas Lietuvos gyvenimui, o savo sistema pralenkė kaimynų turėtus teisės rinkinius.

Laikui bėgant, atsiranda naujų teisiųjų normų ir statutą reikėjo papildyti bei pataisyti. 1566 m. ir 1588 m. išleidiama antroji ir trečioji laida. Visi šie statutai buvo rašyti gudų kalba. Pirmosios dvi laidos buvo rankraštines, bet trečioji jau spausdinta spaustuveje ir vėliau išversta į lenkų ir lotynų kalbas.

Statutas yra reikšmingas įvykis Lietuvos gyvenime, nes jis rodo to meto Lietuvos kultūros lygį. Be to, jis turėjo nepaprastos svarbos tolimesniame Lietuvos gyvenime. Per visas tris laidas, jis apsaugojo Lietuvos lietuviškumą, nes svetimšaliai, pagal Kazimiero 1447 metų privilegiją, negalėjo įsigyti nekilnojamo turto bei užimti valstybinių vietų. Kita vertus, šis statutas, pagal tą pačią Kazimiero privilegiją, įstatymo ribose pateisino baudžiamąją bajorų išsireikalautas nuostatas, draudžias valstiečiams išsikelti iš bajorų žemių, buvo įjungtas į statutą. Taip pat aukščiausiu valstiečių teisėju liko juos valdęs bajoras.

Lietuvos Statutas dar veikė ir caristiniais laikais. Tik 19me šimtmečiuje jo veikimo galia buvo atsaukta. Po nepavykusio 1831 metų sukilimo, norėdama visas provincijas suartinti su Rusija, caro valdžia 1840 metais įvedė rusų įstatymus ir Lietuvos Statutą panaikino.

P. Protas

Naujasis statybos menas

Prieš porą savaičių Sydnėjuje vyko ketvirtasis Australijos architektų suvažiavimas. Ta proga, atitinkama paroda plačiau atskleidė dabarties architektūros veidą. Savo atsilankymu suvažiavimą pagerbė garsūs vokiečių architektas Walter Gropius.

Moderniame mene akį domina erdvės tąsa, retai kuomet sudrumsta joje sukurtų objektų. Tapyboje, erdvės tąsa išreiškiama permatomomis formomis, objektais, kurie lyg plaukioja neutraliame mediume. Kompozicijos tąsa, atrodo, prasiveržia pro paveiklo rėmus. Visa tai prieštarauja tradicinei tapybai, kuri pabrėžia vaizdo ar objekto baigtinumą, dažniausiai dėmesio koncentracijos būdu.

Modernioji skulptūra krypta šalin nuo tradicinės skulptūros masyviškumo, vietoj bloko pabrėždama tūrį. Modeliuojama "erdvė" ar "oras" vietoj marmuro ar bronzos. Tradicinę medžiagą, pasižymintį svoriu (akmuo, molis, gipsas, metalai) pakeičia plonos plokštės ar net vielos. Rezultate jaučiama, kad kūrinys nepakeičia ar išstumia erdvę, bet tiktai nežymiai sutrukdo jos tekėjimą.

Ranka rankon, žinoma, eina ir tematiškos pakeitimas. Tikslu lieka geras pavidalas, nežiūrint, ar jis turi kokios objektyvios reikšmės. Pastebėtina, kad dabarties tapytojai ir skulptoriai dažnai savo darbams nesuteikia jokių vardų, ar juos prideda tik dėl visa ko, kartu suklaidindami žiūrovus, kurie norėtų išskaityti sąryšį tarp vardo ir kūrinio. Daug sąžiningesni vardai yra paprastai "Kompozicija" ar "Konstrukcija".

Dabarties architektūrą irgi galima priskirti moderniosios tapybos dvasios mokyklai. Tradicinę architektūrą dominavo masyviškumas, nors, reikia pridurti, skirtumas tarp skulptūros ir architektūros šiuo atžvilgiu išsilaikė visais laikais jau vien tame, kad architektūra, dėl savo paskirties, niekuomet nėra buvusi masyvus blokas. Langai, durys, arkos ir panašūs masyvumo griovėjai šiek tiek suliedavo išorę ir vidų.

Tačiau visai kas kita pastatuose, kuriems planus paruošė naujosios dvasios architektai. Čia matome nuolatinį transparentiškumą. Piramidinis blokų sukrovimas ant blokų užleidžia vietą tūrių jungimui. Ir apie tūrius kalbama dėl to, kad pastate pranyksta sienos ir jų vietoje atsiranda didžiuliai plotai langų, palaikomi plonyčiais rėmais. Blokas dingsta; atsiranda išorinė ir vidinė erdvės, tarp kurių, atrodo, nėra tvirtos ribos.

Negalima sakyti, kad naujoji architektūros forma būtų gryna kūrybinės dvasios rezultatas. Prieš porą šimtmečių panašūs projektai nebūtų buvę galimi įgyvendinti vien dėl techniški kliūčių. Bet šiame amžiuje bet kokia struktūra yra įmanoma. Pastatai gali iškilti žemę liudami vos keletu stulpų. Statybinės medžiagos, kaip geležis, gelžbetonis atidaro naujus kelius, kuriuos tik įsivaizduoti galėjo ankstyvesnieji statybininkai.

Įnaša, kurį padarė technikos progresas, negalima todėl pamiršti kalbant ir apie garsųjį Bauhaus, kuriam priklauso nubrėžė Walter Gropius, nubrėždamas kartu ir kryptį ateities architektūrai. Bet nežiūrint technikos įnašo, Bauhaus yra naujoje statybos meno pavyzdys, statybinės revoliucijos simbolis. Erdvės tąsa čia reiškiasi milžinišku plotu langų, kuriuos palaiko dvi plokštės, tarnaujančios viena kaip stogas, kita kaip pagrindas. Visas vidus, atskirtas nuo išorės tik permatomu stiklu, susilieja su išore. Šis bruožas, randamas pirmą kartą Europos architektūros istorijoje, patraukia daugelio dėmesį.

Dėl estetinių savybių, ši erdvės tąsa yra tuoj pat plačiai panaudojama mažesnio mastelio pastatams, ypač gyvenamiesiems butams. Darant laukinę sieną iš stiklo ir pratęsiant sienas lauke, aplinkiniai krūmai ir gamtovaizdis lyg išsitiesia ir praturtina vidų. Iš lauko, gi, kambariai su baldais atrodo kaip gamtovaizdžio dalis. Vidus ir išorė susilieja. Architektūros istorikas Siegfried Gideon turėjo šį efektą mintyje, kalbėdamas apie "išorinės ir vidinės erdvės interpretaciją."

Ši estetiškoji savybė ypatingai naudinga tuomet, kai ekonominiai sumetimai suskaldo nedidelį namą į mažyčius kambarius. Vietoj aklinių sienų, kurie paverčia kambarius į celes, atsiranda atskiras

baldas ar dalina siena, o įvairūs lubų ir sienų papuošimai, kaip lempos, paveikslai ir pan., laisvai kabą ore, suteikia kambariui tąsos, nes erdvė nėra tada griežtai apribota.

Žinoma, kai kas randa šitokius kambarius nepatenkinančius psichologiškai. Tekanti erdvė sunaikina saugumo jausmą. Bet šitoks efektas yra galbūt daugiau įpročio dalykas ir pelengvėle užsimiršta, pajautus patogumą ir estetinį pasitenkinimą.

Be abejo, čia didelės reikšmės turi baldų kombinacija ir bendrai kambarių struktūra. Architektūra šioje srityje pradeda gausiai semtis paramos iš tapybos. Ne vienas architektas tampa gabiu originaliu tapytoju. Daugeliui nesuprantami, pvz., Le Corbusier kūriniai paveikslų pavidale atveria savo prasmę, kai jie sulyginami su jo paties planuotomis vilomis. Objektų mišrainė, sakysime, jo nature morte tapyboje, kur šie objektai susilieja ir prasmengia į vienas kitą, palikdami nesuprantamą efektą, iš tikro yra tik teoretinis bandymas, ieškąs išryškinti objektų transparentiškumą. Šis teoretinis eksperimentas yra vėliau realizuojamas panaudojant konkrečius objektus. Bet visur pastebimas yra linijų tekėjimas, pratęsias baigtinius objektus begalybės linkme.

Bet nežiūrint šių toli siekiančių pėrmų, naujoji architektūra nepraranda trijų esminių žymių. Tiek tradicinei, tiek dabarties architektūrai pagrindinės žymės yra patogumas, stiprumas ir grožis. Iš tikro, kodėl, ieškant stiprumo, masyvumas turi būti neišvengiamas? Dalinai masyvumas jau buvo paneigtas ir gotikoje. Patogumas, kaip erdvės išnaudojimas pastate, naujoje statyboje pabrėžiamas dar stipriau. Ir šioje srityje einama dar toliau. Walter Gropius, sakysime, įrodo, jog patogumui nereikia prabangos. Jis išneša savo idėjas į fabriko darbininkų kvartalus.

Gal būt šiek tiek skirtingai yra suprantama trečioji esminė architektūros savybė — grožis. Pastato grožis, vėl kreipiantis į Walter Gropius, priklauso nuo to, kaip pastatas atlieka savo funkciją. Grožis nėra priedas, grožis nėra net elementas, kurį būtų galima sujungti su pastato funkcija; grožis yra automatiškai plane, siekiančiame naudingumo. Be abejo, ne visi modernieji sutiks su šiuo Walter Gropius tvirtinimu, kad ir kaip skaitytų jį moderniosios architektūros patriarchu. Pagaliau, jis ir pats vėliau savo žodinė nuomonė yra keitęs. Bet žodis architektūroje ne taip jau svarbu: formą dažnai ir neišreikšsi. Grožis pirmiausia turi būti matomas arba girdimas, o ne aptariamas žodžiu.

Vien tik laikas pasakys, kokia pažanga yra padaryta modernioje architektūroje. Galbūt ji yra per daug "nužmoginta", nors bandymai ją "nužmoginti" gali atsukti atgal architektūros istorijos ratą ir grąžinti jai formas, prieš kurias jau griežtai yra pasisakyta. Vieną tik galima išsistarti jau dabar: dabarties architektūra yra susikūrusi savitą stilių — erdvės tąsos stilių ir, kaip tokia, harmoningai įeina į platesnę sritį — modernųjį meną.

Studentų šalpa JAV-bėse

"Akademinių Prošvaisčių" redakcija kreipėsi žinių JAV-bėse veikiančius lietuvių studentų šalpos fondus. Paašikėjo, jog šiuo metu veikia 7 šios rūšies fondai, nuveikę nemažus šalpos darbus.

Prieš pusantų metų dviejų prekybinių įsteigtas "Neries" fondas jau yra išmokėjęs 1000 dol. stipendiją ir paskyręs 200 dol. praveistam konkursui. Stipendiją skiriam, atsižvelgiama į kandidato visuomeninę veiklą ir pažangumą moksle.

Studentų šalpos Fondas, priklausąs JAV Liet. Stud. Sąjungai, per vienerių metų veiklą surinko 2000 dol. ir sušelpė 3 studentus. Akademinių Skautų Sąjungos Dr. Vydūno vardo fondas remia visų specialybių studentus, ir pašalpos dydis priklauso nuo įvairių faktorių. Ateitininkų šelpimo Fondas per du metus surinko 5000 dol. ir sušelpė apie 20 įvairių sričių studentų. Be to, ateitininkų medikų korporacija "Gaja" yra paskyrusi 1000 dol. stipendiją medicinos studentui. Atskiras ateitininkų šalpos fondas veikia Chicagoje, paskirstęs apie

APIE RUDENĮ IR ŠUNĮ

Toli, už marių mėlynųjų,
Už šilo, ir laukų,
Karalaitę pamotė išgujo,
Išgujo vieną iš namų.

Ruduo, lietus, ir šuo ten kaukė
Nedrąsiai, patylom ...
O karalaitė buvo šviesiaplaukė,
Akim kaip linas mėlynom.

Ir niekam niekam nerūpėjo
Nei karalaitė, nei šuva,
Tik beržas nuo lietu, nuo vėjų
Rauduoja rauda nesava:

Toli, už marių mėlynųjų,
Už šilo, už laukų,
Karalaitę pamotė išgujo,
Išgujo vieną iš namų ...

Kultūrinė kronika

* Birželio mėn. 24 d. Jonas Aistis — Aleksandriškis švenčia 50-tą gimimo dieną. Vienas iš žymiausių mūsų naujosios lyrikos astovų, Jonas Aistis praskynė naujus kelius poezijoje. Ankstyvesniuose eilėraščiuose pasižymėjęs subtilumu, kartu didžiai rūpinosi tobula forma. Tikslumo mėgimas galbūt išplaukė iš įsitikinimo, kad žodis yra tik pumpuras, kuris "numiršta į pasaulį pakeliui". Lietuvoje išleido šiuos poezijos rinkinius: Eilėraščiai, Imago mortis, Užgęsė chimeros akys, Intymios giesmės. Amerikoje atspausa: Be tėvynės brangios, Nemuno ilgesys, Sesuo buitį. Prieškario metais pasirodė Aisčio straipsnių apie literatūrą rinkinys "Dievai ir smūtkečiai", gi dabar greitai laiku dienos šviesą išvys "Apie laiką ir žmones".

* Gegužės 15 d. Melbourne "Šviesos" Sambūrio skyrius suruošė keturių metų skyriaus ir aštuonių metų Sambūrio įkūrimo metines — koncertą. Programoje dalyvavo Elena Karazijienė, Domininkas Vildovas ir svečias p. Berzins. Liepos mėn. skyrius yra numatęs suruošti plataus masto forumą ateities Lietuvos klausimais, kuriame referatais pasisakys žymesnieji politinio gyvenimo veikėjai.

* V. K. Jonynas šiais metais išstato savo darbus septyniose parodose, suorganizuotose amerikiečių dailininkų. Be jų, numato suruošti ir dvi parodas vien savo kūrinių.

* Naują knygą spaudai paruošęs turi Stasius Būdas. Siužetas yra paimtas iš spaudos draudimo laikų, ir knyga vadinsis "Rūsti Siena". Lietuviškos Knygos Klubas (JAV) leidžia naują Nelės Mazalaitės romaną "Saulės Takas". Tas pats Klubas artimu laiku numato išleisti ir Pauliaus Jurkaus "Pavasaris prie Varduvos".

* Visa eilė Paryžiaus dienraščių, žurnalų ir viena radio stotis paminėjo O. V. L. Milašiaus 15 metų mirties sukaktį. Pusantros valandos užtrukusį radio minėjimą sudarė kalbos apie Milašių, jo poemų deklamacijos ir vaidinimas, ištraukos iš "Miguel de Manara".

* Metų pabaigoje Chicagoje numatoma suruošti Pabaltijo dailininkų kūrinių parodą, kurioje dalyvaus apie 20 dailininkų. Vienas asmuo parodos reikalui jau paskyrė 1000 dol.

* Paryžiuje, Beaux Arts mokykloje, studijuoja du neseniai iš Kanados atvykę lietuviai menininkai. Gaputytė yra pasirinkusi skulptūrą, Račkus — tapybą.

* Iš spaudos išėjo naujas Aloyzo Barono kūrinys, romanas "Užgęsė Sniegas". Tai jau trečioji Barono knyga tremtyje. Baigiama ... spausdinti Liudo Zeikaus "Laiptai į tolimą" ir R. Spalio "Ant ribos".

1000 dol.

"Šviesos" Sambūro fondas, įsteigtas prieš 6 mėn., studentams yra paskyręs 500 dol. Generalinis konsulas J. Budrys tam pačiam tikslui surinko 340 dol. Nepriklausomai dar veikia Žiburėlio šalpos draugija.

Bendrai, studentų šalpai per porą metų JAV-bėse jau surinkta apie 10.000. Veiklon prisideda įvairios organizacijos bei asmenys. Pati paskutinė žinia, pvz., yra "Šviesos" Sambūrio 200 dol. auka ir 100 dol. auka iš Chicago 6 dailininkų meno parodos pelno.

Kituose kraštuose organizuotos šalpos nėra. Australijos studentų tarpe šalpa pasireiškia parengimų pelno paskirstymu šalpos reikalingiems studentams.

pd.

L. Bailleul

Juozas Mikštas

* Praėjusiais metais Amerikos bankuose pavogta šeši ir pusė milijono dolerių. Vagių tarpe yra keturi bankų direktoriai.

* Tūlas Londono dienraštis paskelbė savo skaitytojoms anketą: su kuo Tamstai geriausiai patiktų pasivaikščioti? Daugiausia balsų gavo karalienės vyras, Edinburgo hercogas. Antra vieta teko angliui aktoriumi D. Bogard. Nemažai balsų surinko ir Egipto exkaralius Farukas.

* Jungtinių tautų rūmus kasnakt valo 335 moterys. Ši armija 39 augštų rūmuose turi išvalyti apie 200.000 kv. metrų grindų, apie 11 kilometrų kilimų ir 5400 langų. Be to kasnakt sterilizuojama 500 grafinių ir 1500 stiklinių, kad įsikarščia- vę delegatai turėtų iš ko atsigeriti.

* Tūla teksasietė ėmė ir pareikalavo teisme skyrybų. Pagrindas: vyro neištikimybė. Ji 30 metų laukusi, kad vyras mestų savo meilužę, tačiau iki šiol nesulaukusi ir daugiau laukti nebenorinti...

* Tūlas čičagietis, 88 m. amžiaus senelis, pasiilgo savo seserį ir prašė policijos padėti jam seserį surasti. Paskutinį kartą savo seserį matė 1881 metais...

* Albanijoje ir Bulgarijoje "Amerikos Balsas" transliacijų tiems kraštais metu išjungta elektra ir tokiu būdu trukdoma klausytis.

* Stockholmo knygynai įsivedė labai populiarių patarnavimo būdą. Kiekvienas pirkėjas, tuoj pat įjėjęs į knygyną, pasiima nuo stalo mažą raudoną arba mėlyną vėliavėlę ir ją įsisėga į atlapą. Raudonoji vėliavėlė reiškia, kad ją įsisėgęs asmuo nori pirkti tam tikrą knygą ir skubiai reikalingas pardavėjos paslaugų. Ji mėlynoji spalva sako, kad pirkėjas pats nežino ką jis nori pirkti, nori pirma apsidairyti. Kitos anglų konkurentės dar yra Moira Shearer, Nadia Nerina ir Violetta Elvin. Rusų garsiausios balerinės yra Galina Ulanova, Marina Semenova ir Natalia Dudinskaja, bet jos neatrodo, kad dabar plačiau išeitų į tarptautinę areną. Prancūzų baletu žvaigždės yra Colette Marchand, Liliane Montevicchi, Renee Jeanmaire, Nathalie Philippart ir Yvette Chauvire. Original Ballet Russe turi Alicia Markovą. International Ballet turi Mona Inglesby.

* Utah valstybė (JAV) yra vienintelė, kuri leidžia pasmerktiesiems pasirinkti mirties būdą — kartuvės ar sušaudymas. (Dirva)

TĖVYNĖS GARBEI

(Tąsa iš 4 pusl.)

pelė buvo atnaujinta š.m. kovo mėn. Taigi šokių karalienės vardas jai jau arti, jeigu ir toliau jai taip seksis. Dabar tą vardą dar tvirtai neša Margot Fonteyn ir angiai dabar turi stipriausią baletą, kaip mes baletą supratome dar Lietuvoje. Taigi Margot Fonteyn būdama anglė, šios vietos lengvai neužleis lietuvaitei. Kitos anglų konkurentės dar yra Moira Shearer, Nadia Nerina ir Violetta Elvin. Rusų garsiausios balerinės yra Galina Ulanova, Marina Semenova ir Natalia Dudinskaja, bet jos neatrodo, kad dabar plačiau išeitų į tarptautinę areną. Prancūzų baletu žvaigždės yra Colette Marchand, Liliane Montevicchi, Renee Jeanmaire, Nathalie Philippart ir Yvette Chauvire. Original Ballet Russe turi Alicia Markovą. International Ballet turi Mona Inglesby.

Yra dar visa eilė labai gerų balerinių šiuose ir dar kituose baletuose, daugiausia su rusiškais pavardėmis, bet jos jau vyresnio amžiaus ir greit liks tik mokytojoms. Visos kitos suminėtos yra rimtos konkurentės Svetlanai, bet ji, būdamas iš jų jauniausia, turi visus duomenis atsidurti pačioje baletu viršūnėje. Garbės jai jau gali pavydėti šimtai balerinių.

Dabar šiek tiek apie jos tėvą Mykolą Beriozovą, kuris save vadino Mykolu Beržaičiu. 1949 m. randame jį atnaujintu Glazunovo "Raymondą" Metropolitan baletui Anglijoje. 1953 metų festivaliui jis pastatė Coppelią. Tais pačiais metais Royal Academy of Dancing ir Queen Mary Hall jis davė pamokas šokių mokytojams ir studentams. Šių metų sausio mėn. amerikiečių baletu gastro- lėms Ispanijoje, organizuojamoms Sol Hurok, Beriozovas pastatė "Esmeraldą". Jo paties nuotraukų taip pat užtikame.

Matome, kad jiems abiems, dukrai ir tėvui, sekasi labai gerai ir svetur, bet jie dėl tos garbės neapako, neužmiršo savo tėvynės ir ją visur tik geru žodžiu mini.

Jie gali būti pavyzdžiu daugeliui lietuvių, kurie kartais sako — ką man tėvynė davė arba duos.

Viena diena be melo

(Tąsa 5-ta)

Taip sakydamas, jis stengėsi sulaukyti besiveržiančias iš akių ašaras. Ilgai vaikščiojo gatve kol nugalėjo susijaudinimą, nes nors aiškiai pamatė piktą savo buvusios sužadėtinės būdą, tačiau nusivylimas buvo didelis ir su juo negalėjo iš karto apsiprasti. Kada pirmas liūdesys praėjo, jis nuėjo vakarieniauti į restoraną "Po Angelu Sargu" ir, pasiėmęs ryšulį paliktų mėzginių, sėdėjo į autobusą ir nuvažiavo į Streetham, kur gyveno Helena Lyle.

Helena buvo mokytojo duktė. Jos tėvas mokė mokykloje kurią lankė ir Jurgis. Toj mokykloje, kaip ir kitose pradinėse mokyklose, mergaitės ir berniukai mokėsi kartu. Ten Jurgis ir Helena, kasdien matydami, pajuto viens kitam nuoširdžią simpatiją ir draugiškumą. Su laiku Jurgis pradėjo tarnauti Blanc, Noir ir Co. krautuvėje, o Helena padėjo tėvui mokinti vaikus.

Kai senis mokytojas numirė, Helena pradėjo duoti mokyklos pamokas, kad tuo užsidirbtų sau duoną. Daug metų pralinko nedatekliai ir skurde, nes mažo uždarbio vos-ne-vos pakako reikalingiems dalykams. Vieną vakarą, kai liūdna ir nuvargusi po dienos lekcijų sugrįžo namo, ji rado laukiantį advokatą, kuris jai pranešė, kad New Orleanse mirė jos senelis, medvinės pirkėjis ir visą savo turtą testamentu užrašė jai. Turtas buvo pusantro milijono frankų vertės.

Tokiu būdu neturtinga muzikos mokytoja, kuri savo darbu vos nuo skurdo gynėsi, per vieną dieną pasidarė paveldejoja tokių turtų, kurių galėjo pavydėti ne viena kilminga ponija. Helena buvo 22 metų, kai gavo senelio turtą. Sunkus ankstyvesnis gyvenimas turėjo jos būdai teigiamos įtakos, nes ir gavusi turtus, ji jo nepamiršo. Ji pasiilko tokia pat paprasta ir neišdidi, kaip anksčiau. Helena mėgo kaimą ir būtų noriai apleidusi Londoną, bet nuo to stabdė prisirišimas prie kaimynų ir draugų, kurie jai buvo malonūs ir geri tada, kai ji buvo tik neturtinga muzikos mokytoja. Todėl Helena nupirko Streethame vilą ir apsigyveno nenutolusi nuo buvusių draugų ir kartu pasitraukusi iš triukšmingo miesto. Namus įrengė dailiai, bet paprastai ir jos gyvenimo būdas nesiskyrė nuo ankstyvesnio. Tai buvo dėl dviejų priežasčių: pirma, Helena buvo kuklaus ir santūraus būdo, o antra, bijojo, kad įrengusi namus su pretenzijom, neteks draugų, kurie, kilę iš paprasto aplinkos, nesijaustų jaukiai per daug puošniuose namuose. Daļ savo pelno Helena panaudodavo labdariniams tikslams. Veltui kilmingos lordų žmonos ir tetos, kurios turėjo suaugusius sūnus ir giminaičius su aukštais titulais, bet menkais turtais, norėjo paimti Heleną savo globon. Helena jautė, kad už siūlomos globos slepiasi kitokie tikslai ir mandagiai, bet griežtai, pasakydavo savo "ne".

Praėjo du metai nuo tos valandos, kai Helena paveldejo savo senelio turtus. Dabar ji buvo 24 metų, augalota, bet dailaus sudėjimo, juodų plaukų ir gilių, išraiškingų akių. Ilgi darbo ir skurdo metai suteikė jos veidui švelnų rimumą, kuris ją darė patraukiančią ir malonią. Helena buvo salione kai jai buvo pranešta, kad atvyko Jurgis su mezginių pavyzdžiais.

— Poną Morris pakvieskit čia, o ryšulį atiduokit panelei Robinson, — pasakė Helena tarnui.

Tarnas išėjo ir po kelių minučių įvedė Jurgį. Helena perėjo salioną jį pasitikti ir, paduodama jam ranką, tarė juokdamosi:

— Ar tai galimas daiktas! Tai tu, Jurgi! Jau du metai kaip gyvenu šioj viloj, o dar tik pirmą kartą mane atlinkai. Ar taip elgiasi geri ir tikri draugai?

— Aplinkybės labai pasikeitė, ir manau, kad man reikėjo taip elgtis, kaip elgiausi iki šiol, — atsakė Jurgis.

— Bet kodėl? — paklausė Helena, sėsdama ant sofos ir rodydama jam vietą šalia savęs.

— Nės skirtumas tarp mano ir tamstos padėties yra per daug didelis, kad galėčiau lankytis taip, kaip anksčiau, — atsakė Jurgis.

— Bet dėl ko? Aš nematau jokios priežasties.

— Atsakymas labai paprastas: pasaulis, kuriame dabar tamsta gyvena, mane laikytų kaip svetimą, kaip įsiveržėlį.

— Kas? Gal aš? — paklausė Helena.

— Ne, ne tamsta, bet tie, kurie prie tamstos yra ir kuriems nelabai patiktų susitikti vakare tamstos salione su tuo žmogum, kuris iš ryto pardavinėjo jiems už stalo prekes.

— Tokiu atveju niekas neverstų jų lankytis pas mane, — karštai sušuko Helena. — Kas gi aš pati esu? Argi turtas, kurį aš paveldečiau, ne iš prekybos gautas? Tiems, kuriuos aš palikau, priklauso mano brangiausi jausmai. Aš neieškau lordų ir turtočių draugystės ir nesistengiu įgyti jų palankumo. Jeigu jie norės su manim susitarti, aš juos priimsiu su pagarba, bet reikalausiu, kad jie atitinkamai elgtųsi su mano kūdikystės draugais, su kuriais jiems pasitaikys pas mane susitikti.

— Gražūs tamstos žodžiai, tik bijau kad jie turės pasilikti teorija, kuri nesiduos pritaikoma praktikoje. Bijau, kad tamstos naujos padėties reikalavimai privers išsižadėti senų draugų, — liudnai atsakė Jurgis.

— Niekados! — sušuko Helena. — Bet pasakyk, meldžiamasis, kodėl man sakai "tamsta"? Tada, kai buvom mano tėvo mokykloje, vadindavome viens kitą vardais. Paskui, kai vargau sunkiai uždarbiaudama, taipgi mane vardu vadinau. Kodėl man dabar sakai "tamsta"? Gal tave reikia vadinti ponu Morris!

— O ne, prašau mane vadinti Jurgiu! — sušuko parausdamas.

— Gerai, bet su sąlyga, kad vadinsi mane kaip seniau — Helena. Taigi, Jurgi, būkim draugai, kaip seniau. Neturiu tėvų, seserų, brolių ir nemanau tekėt už vyro. Jurgi, būk mano brolis, o tavo šeima tebūna mano šeima. Girdėjau, kad netrukus žadi vesti ir labai džiaugiuosi, kad mane aplankei, nes parengiau tavo sužadėtinei dovaną ir noriu tau ją parodyti.

Tą minutę įėjo tarnas ir pranešė lankytojus:

— Lady Kilburn ir Lordas Vilbraham! Svečiai įėjo į salioną.

Jurgis pasiėmė skrybėlę, norėdamas išeiti, bet Helena jam pašnibždėjo:

— Meložiui, neiseik dar! Pirmą kartą esi pas mane ir turiu daug ką tau pasakyti. Palauk, kol jie išeis.

Jurgis nusilenkė ir klusniai atsisėdė sofos kampe. Lady Kilburn, priėjusi prie Helenos, paspaudė ranką ir labai nuoširdžiai pasisveikino. Jurgis su nuostaba pastebėjo, kad tas viešnios mandagumas Helenai patiko ir paglostė jos savimeilę.

Lordas Vilbraham buvo ne mažiau mandagus ir jaunai šeiminei nesigailėjo komplimentų. Kalbėjo apie balius, naujas operas ir pan.

Lady Kilburn paklausė Helenos, kodėl ši nepersikelia į miestą, paliko jai pakvietimą į koncertą ir galį gale atsisveikino, taip pat šiltai ir draugiškai, kaip pirma.

— Na ką? — paklausė Helena, kai liko dviese. — Ką tu apie tai manai?

— Manau, kad Lady Kilburn turi kokį nors tikslą, kad pasiryžo atvykti pas tave ir būti tokia draugiška, — atsakė Jurgis.

— Tas, ką sakai, suteikia man nedaug garbės, — tarė Helena. — Bet ką tu žinai, kodėl ji čia atvyko? Gal dėl to, kad mane mėgsta?

— Helena, jei tu būtum paprasta mokytoja, ji pas tave neatvyktų, nors tavo nuopelnai būtų dešimteriopai didesni. Tu gerai žinai, kad tada nei lordai, nei kilmingosios ponios tavęs visai nepaisytų ir net nežinotų, kad esi šiam pasauly. Bet kadangi dabar esi labai turtinga, tai matyt, kad toji ponija Kilburn turi kokį nors tikslą su tavim susitarti, nes tai nėra moteris, kuri lankytųsi pas asmenis, nelygius jai kilme ir įtaka "aukštuomenė".

— Žinai, Jurgi, esi labai atviras, — tarė Helena, — bet kaip tau rodosi, ko ji nori?

— Tas aišku, kaip dieną. Juk tavo milijonai apmokėtų skolas jos jauniausio sūnaus Vilbrahamo, kuriuo jau kelis sykius norėjo atsikratyti stengdamasi surasti jam vietą armijoje ar karališkam laivyne. Dabar, matyt, pakeitė savo planus. Tur būt nutarė, kad jauna moteris, kilusi iš vidutinio sluogsnio, be giminių, su dideliais turtais, laikys didžiausia laime iškeisti savo turtus į titulą ir vadintis Lady Kilburn marčia.

— Ar nemanai, kad man tiktų aukštas titulas?

— Manau, kad ne, Helena.

— Kodėl?

— Nes neturi to "kažin ko", kas išskiria mus, vidutinius žmones, iš kilmingų-

KAS ĮKVEPE?..

Kas įkvėpė tau tokį būdą
Kelių audringam raizginy? —
Tu gaivini mane ir žudai,
Ir džiugini ir kankini.

Tu sprogdini tvirčiausią mintį,
Žvilgsniu ir žodžiais žaisdama.
Įaudrinti ir suraminti
Gali, kaip sfinksas būdama.

Ne vienas jau tave prakeikė,
Ir mini pažeista širdim.
Ir mano laimė trumpalaikė,
Jaučiu, tik žaidžia su manim...

Kas įkvėpė tau tokį būdą —
Tu ir pati gal nežinai.
Jis ir tave kankina, žudo,
Kartu ir džiugina dažnai.

Jų tarpo, kurie nuo lopšio buvo auklėjami visai kitaip kaip mes. To tau trūksta ir nesunku pastebėti, kad tu negimei lordų rūmuose.

— Iš tiesų, nežinau iš ko daugiau stebėtis, ar iš tavo mandagumo, ar iš pastabumo, — atsakė kiek nemaloniai užgauta panelė Lyle.

— Žinau, kad mano žodžiai nėra labai mandagūs, — atsakė Jurgis, — bet jie yra teisingi. Gaila, kad nemoku aiškiau išsireikšti, bet manau, kad tamsta mane supratai.

— Taip, suprantu, ir jei tas tiesa, tai stebiuosi, kodėl Lady Kilburn norėtų turėti mane savo marčia. Juk ji visvien turėtų mane nuolat šalia savęs kęsti.

— Taigi, kodėl? — atsakė jai Jurgis. — Nė nesvajok apie tai. Žiemą, kai visa jų šeima linksminasi Londone, tave nusiųs į kokią nors tolimą pilį, kur baisiausiai nuobodžiausi, o tuo tarpu lordas Edvardas, tavo vyras, vakarus praleis klube. Vasarą išeis taip, kad kai visi išvažiuos vasaroti, tave pakvies kaimo pastorius pas save pietų. Taigi, aukštuomenė visai neteks pasimaišyti.

— Tavo žodžiai yra skaudūs ir užgaujantys! Bet kodėl man tą visą sakai? — vėl paklausė Helena.

— Dėl to, kad tai yra teisybė. Be to, norėčiau išgelbėti tave nuo tokios "laimės", kuri su laiku tau atneštų tik ašaras ir nusiminimą.

— Tai manai, kad pavojus yra toks didelis? — paklausė Helena susidomėjusi.

— Taip, Helena.

— Kodėl taip manai?

— Sprendžiu iš tavo elgesio su Lady Kilburn ir jos sūnum. Jis buvo saldus. Tokio elgesio nesitikėjau iš Helenos Lyle.

(Bus daugiau)

SVETIMIEJI APIE LIETUVĄ

"Konfliktas tarp šitų dviejų Rusijų — Maskvos arba didžiosios Rusijos ir Lietuvos arba mažosios Rusijos yra viena iš didžiausių Rusijos istorijos temų". (A History of Europe, H. A. L. Fischer, p. 383).

1366 m. Kęstutis susitarė pasimatyti su ordino maršalka Isrutės pilyje. Kęstutis buvo atsargus. Kad nepakliūtų į kryžiuočių pinkles, jis labai stebėjo apylinkes. Kada buvo pastebėtas bėgantis sužeistas tauras, pradėta tirti apylinkę pusiaukeyje į Isrutį ir aptikta netoli Tamavos pilies betykjojačius kryžiuočius. Kęstutis staigiai puolė ir betykjojačius kryžiuočius sumušė ir užsėdė ant sumušto prieš arklį nujojo iškilmingai į Isrutės pilį. Kada priimdami Kęstutį ir jo palydovus kryžiuočiai pastebėjo, kad pastarieji atėjo ant jų arklų, vienas iš kryžiuočių sušuko: "Šito tai aš nesitikėjau!" Kęstutis į tai trumpai atsakė: "Kągi padarysi, dabar tokie laikai ir tokie papročiai!" (Script. rer. Prussie, p. III, pusl. 557).

1363 m. kryžiuočiai apgulė Kauno pilį. Kęstutis atėjo į pagelbą, bet nieko negalėjo su mažomis pajėgomis padaryti. Tada Kęstutis per pasiuntinį pranešė kryžiuočių magistrui, kad jis pasielgė labai neriteriškai nepranešdamas jam (Kęstučiui), kad jis eina išgriauti Kauno pilies. Magistras susimastė ir prisipažino, kad jis pasielgė neriteriškai. Tada magistras pasiūlė Kęstučiui įeiti į pilį ir vadovauti pilies gynimui. Kęstutis "riteriškai" magistro pasiūlymą priėmė ir pilį apgynė. (Laisvai atpasakota iš lotyniško Wigano kronikos teksto p. 534-536).

(Surinko B. Zumeris).

Pulgis Andriusis

LAISKAS REDAKCIJAI

Nors ir žemė drebetu

(Feljetonas)

— Nuo šios dienos aš — jau nebe lietuvis! Seimininke pasakiau, kad jeigu pas mane kada užeis praeiktas naujaustralas, tai manęs nėra namie! — kalbėjo Vytautas Žaliaduonis, skusdamas barzdą. — Nėra namie, išėjęs į arklių lenktynes, supratot, praeiktas naujaustralas?

Traukdamas peiliuką per sukorėjusį žandą, net užvažiuo į ausies minkštimą, iš to susijaudinimo; ištryško lašas kraujo, kuris buvo panašus į pigiausios rūšies vyną su violetiniu atspalviu. Tai rodė Žaliaduonio spartų prisitaikymą australiškam gyvenimo būdui.

— Geras vynas, kaip su šiaučine yla duria į maumuonė! Atidengtum kiaušą trečios dienos rytą, vis dar muštų lyg iš bravoro! Gerai Australijoje, nėra ko čia sakyti! — mąsto Žaliaduonis, trindamas žaizdą veltinio akmenėliu. — Ir pigi, valandą atidirbai fabrike ir turi jau čielą flagoną. Nors ir žemė drebetu kasdien, niekur nebevažiuosiu iš čionai! Tik visa bėda, kad žmogus negali taip greitai suaustralėti. Na, bet palaukit, aš jau žinau...

Lietuvoj ir Vokietijoj Vytautas Žaliaduonis buvo visiškai ne kvailas vyras, bet kai Adelaidėje pastoj dirbtį ir graištų ir kniedžių fabriką, pasirodė, kvailas kaip čebato aulak. Tik pagalvoję ir neplyškė iš juoko; į darbą įsiai atėjo ne su brezentine terba, ne su šikšniu lagaminėliu, bet, — oi laikykite mane!, — su portfelium!

— Žiūrėkit, žiūrėkit, banko direktorius eina! — ėmė šaukti darbininkai Žaliaduoniui einant per kiemą. — Ei, ei, tai parlamento atstovas ateina agituoti, už ką kalbėsi, ar už praeiktą Menzj ar praeiktą Evatą?

Pagal lietuvišką paprotį arbatai gerti atsinešė stiklinę. Vos tik pasidėjo ant stalo, australai ėmė kumščiuoti vienas kitam į pašones:

— Ei, ar matot kvailą naujaustralą, arbatą geria iš praeiktos stiklinės?

Pakvietė bosą, raštininkus, menadžeriaus pavaduotoją, visi sustoję aplinkui, kraipė galvas, badė pirštais paaušius, girdi, jeigu taip toliau eis, reikės išvežti į beprotamj, ten tegu sau guli ant portfelio ir geria iš stiklinės arbatą.

Menadžeriaus pavaduotojas pašnibždėjo Žaliaduonio bosui į ausį:

— Billiau, tu jo nepaleisk iš akies, kad paskui nereikėtų mokėti kompensacijos, jeigu kas įvyks prie mašinos.

Žaliaduoniui prikišus stiklinę prie verdancio vandens krano, subesdavo nosis australai, nekantriai laukdami sprogimo ar ko kita dar baisensio. Juk jeigu jau su portfelium vaikščioja ir iš stiklinės geria labai silpną arbatą, tai iš tokio galima visko laukti!

Sprogimas įvyko tą dieną, kai Žaliaduonis turėjo labai trumpą pietų pertrauką ir nespėjo garais atšildyti stiklinės. Didelių nuostolių nebuvo, tik truputį apsiplikino tarpupirščius.

Is ryto, einant pro vartus, sargas jau ir klausia:

— Tai kaip ten buvo su stikline? Ar nereikėjo įligonine? Dabar, aš manau, jau nusipirksi puoduką, ar ne?

Laiko registratorius taip ir laukia Žaliaduonio, plačiai besišypsodamas:

— Kaip šiandien tavo tarpupirščiai, ar jau ataugo nauja oda? Tur būt, jau atsinešei puoduką?

Fabrike valytojas prilipo prie jo kaip piktas pinigais:

— Ką, ar jau neskauda rankos? Aš galiu tau puoduką laikinai paskolyt, čia spintelėj turiu atsarginių. O jei nori, duok du šilingus, aš tau nupirksiu.

Kasininkas prie algos langelio taip pat jausdavo pareigą įkišti savo trigrašį:

— Ar žaizda rankoje nesusikomplicavo? Vienuolika svarų, du šilingai, trys penai. Dabar jau, tur būt, gersi iš puoduko?

Bosui ir gi vis niežti liežuvis:

— Nesnausk per daug, matai, pirštai dar nuplikinti! Aš žinau čia netoli indų krautuve, parduoja išsimokėtinai. Antvalandžių šiandien, tur būt, nenorėsi, kai ranka dar nesugijo?

Algos eilutėje australai kitų skyrių darbininkams pirštais rodydavo į Žaliaduonį:

— Tai tas, kuriam sprogo stiklinė!

— A. tie praeikti naujaustralai, — nusispjauja kitas. — jie dar mums čia pridarys ne tokių bėdų!

Nebeturėdamas daugiau jėgų klausytis iš visur praeikimų, Žaliaduonis užmetė savo portfelį ant pravažiuojančio

miesto valdybos šiukšlininko platformos, nusipirko šikšninį lagaminėlį su apkaustymais, kitoj krautuvej nusisėrė arbatinį katiliuką ir geležinį puodelį. Namie su batais sutrynė lagaminėlį, kad šis neatrodytų naujas, katiliuką aprūkė suodžiais, subraižė, o iš puodelio ištrupino emalių, idant niekuo neišsiskirtų nuo senųjų australų, nesukeldamas pavydo.

Dar keletą savaičių Žaliaduonį klausinėjo apie puoduką, o po to staiga pamiršo. Įsipykęs verdancio vandens į pajuodusį katilėlį, jį keletą kartų apsuka ore, kad geriau pritrauktų arbatžoles, sėdasi gerti, dar pasiūlęs kaimynams savo viralo.

— Tu jau dabar tvarkoj! — pateplena jam per petį australas, pildamas juodą arbatą iš jo katiliuko.

Tačiau valgymo reikalai dar ilgai ne tvarkoje, mokslas užtruko beveik visus metus.

Išsivynios ant stalo juodos duonos apyriekimį, pusrinkę dešros su visom virvutėm, sūrio stukulį, du kietai virtus kiaušinius, nesūdyto sviesto plytelę ir ima kirsti, nes ausys linksta.

— Alio, Vit, ar tu — žydas? — jau, žiūrėk, merkia akį Bilis.

— Ne, aš — ne žydas! — pilna burna atsako Žaliaduonis. — Aš esu DP!

— O kam valgai česnaką, jeigu ne žydas?

Žaliaduonis duoda Bilui paragauti dešros. Kol valgo, jis nieko nesako, bet, suvalgęs net su virvute, apsilaižęs, vėl juokiasi, girdi, žydiška dešra.

— Ką tu čia vienas per užkandą praryji, man su šeima pakaktų visai savaitėi! — neiškentęs surinka Džimas, žioberėdamas ploną buterbrodą, gatavai pirktą už gatvės kampo. — Džekai, kiek kaštavo sviesto svaras, kai čia dar nebuvo praeiktų naujaustralų?

Vieną dieną Žaliaduonis atsinešė krienu ir garsiai atsiraugėdamas, ėmė šveisti su viltu kumpiu.

— Dar šito trūko! — suriko peštukas Carlis. — Tu man dar vieną dieną imsi ir pakiši keptą varlę!

Ir, paėmęs krienu bonkelę, numetė į šiukšlių dėžę. Žaliaduonis nubėgo pasiskųstį į raštinę. Carlj privertė sumokėti už krienu du šilingus. Tiesa, Žaliaduonis neėmė pinigų, bet australai su juo ne žodžio nekalbėjo.

Kasininkas, mokėdamas algą, piktai pasakė:

— Še, tavo alga, ar gana bus krienuams?

Ir nuo to laiko jį visi ėmė vadinti misteriu Krienu. Žaliaduoniui nieko geresnio nebeliko, kaip pasieškot kito fabriko, kur dar niekas nežinojo, kad jis mėgsta krienu valgyt.

Atėjęs į naują darbovietę, jis vietoj kumpio ir dešrų pirkosi gatavus sumuštinus su konservuotom pupom, pamidorų padažalu, su makaronais, kopūstlapiais, garsvyčiomis, burokų riekelėm ir degutiniu tepalu. Kramto kampelyje sau Žaliaduonis tuos šikšniuus buterbrodus, niekas nieko nebegali prikišti jam dėl nemokėjimo valgyti.

— Pinigus, tur būt, į banką dedi, kad taip liesai valgai? — pamerkė vieną dieną Bilis.

Iš mūsų veiksmų veiklos

(Tąsa iš 3 ppsl.)

* **VLIKo pirmininkas M. Krupavičius** ir **VT pirmininkas K. Zalkauskas** nuvyko į New Yorką š.m. gegužės 4 d. Juos min. P. Zadeikiui ir savo vardu pasitiko gen. kons. J. Budrys, ALT vardu — LAIC direktorė M. Kižytė, LLK vardu — Dr. A. Trimakas, valstiečių liaudininkų ir krikščionių demokratų partijos centro komitetų atstovai, Am. Balso lietuviškojo skyriaus vedėjas K. Jurgėla, pasaulinių spaudos agentūrų ir New Yorko didžiųjų laikraščių korespondentai, filmų kronikų ir televizijų fotografai. Rytojaus dieną įtakingiausias JAV diener. "New York Times" pakartojo pirmininkų per pasikalbėjimą pareikštusius žodžius: "Mes negalime leisti, kad komunizmas laimėtų. Kai komunizmas bus sunaikintas — Lietuva atgims. Lietuvos reikalai yra viso pasaulio nuo komunizmo išgelbėjimo reikalai." Gegužės 5 d. įvyko iškilmingas LLK posėdis, kuriam pirmininkavęs V. Sidzikauskas nuoširdžiai pasveikino atvykusius. Abu pirmininkai padėkojo už sveikinimus ir nuoširdų su-

— Tai jie, naujaustralai, iš mūsų visus pinigus atima ir paskui laiko uždarę banke! — bambėjo Carlis.

Vadinas, turi galvoje, kad Žaliaduonis neina į arklių lenktynes. Tuomet jis ėmė skaityti laikraščius, klausinėti, teirautis, kur ir kaip geriau laimėti. Pralošė vieną algą, pralošė — kitą, išsipūstijo pagrindinai, padavė abudu kostiumus, senų daiktų krautuveje įsigijo kareivišką milinę, sumankšintą skrybėlę. Kai dar arbatinį katiliuką paimdavo į rankas, niekas negalėdavo atskirti jo nuo kengūrinio, tikro australo.

— Matot, kaip praeiktas naujaustralas nusigyveno! — rodo pirštais fabriko draugai, toki pat nuplyšę, kaip ir jis.

Žaliaduonis metė lošti arklių uodegomis, apsipirko civilinių drabužių, numetė nuo tilto skrybėlę. Bet fabriko valytojas, slaptas lažybininkas, kuriam Žaliaduonis vis duodavo uždirbti, dabar ėmė piktai skersakiuoti. Toki atsimetėliai pavojingi, dar gali šveptelėti policijai į ausį. Po valytojo ir bosas ėmė kreivai žiūrėti į Žaliaduonį, staiga užtruko antvalandžių karvutė. Mat, Žaliaduonis lenktynių aikštėse viena kita proga bosui nežymiai paskolindavo po porą ir daugiau šilingų. Dabar gi praeiktas baltas dar kam raštinėj papasakos. Ėmė kabinėtis, girdi, per daug skardos sulanksto, reikia į broką išmesti. Ir taip išėjo Žaliaduonį iš banguotos skardos fabriko, išmetė su katiliuku ir šikšniu lagaminėliu ir arbatos puoduku.

Tada jisai nusprendė atkeršyti australams: padavė prašymą pilietybei gauti.

Pradžioje mes matėm Vytautą Žaliaduonį skutantis barzdą. Tai jis kaip tik ir rengėsi į pilietybės priėmimo iškilmes pasiimti popierių. Dabar jis parodys, tegu tik kas dar bandys jį pavadinti praeiktu baltu ar juodu.

Žaliaduonis, o dabar jau, — Vit Zeledon, — veltinio akmenėliu sustabdė paūsy kraują, nusiprausė, užsivilko kaneptą eilute ir išėjo, prieš tai dar ant maumuonėlio suvertęs dvi stiklinaites plonko.

Miesto rotušės salėje jau laukė vienas arabas, vienas kiprijotas, vienas lenkas ir 5 latviai. Atsistoję į eilę ir vienas buvęs lietuvis Vit Zeledon. Miesto burmistras paskui teisėjas atskaitė poterių, liepė pabučiuot maldaknygę, paskui visus pagyrė, caca vyrai, eikite ir būkite tikrais australais.

Vit Zeledon su lenku išbėgo gatvėn, o iš ten — į artimiausią smuklę. Ant pilietybės popierių pasistatė po kaušeljį džino, paskui — viskės, paskui — romo, paskui — vodkos, paskui — piktvynio, paskui — patys nebežino ko, nes juos išmetė gatvėn. Čionai buvęs lenkas spyrė į vaikų vežimėlį, o buvęs lietuvis vienai poniai išdaužė iš rankų terbą. Paskui abudu sutartinai šoko policininkui ant krūtinės, pasirengę jam atidengti vidurius pradendant gerklę ir baigiant kojų sudūrimu.

Kitą dieną, išleisdamas iš tamsinycios, policijos seržantas pagrasė:

— Jeigu dar man jus ką, praeikti naujaustralai!

Nors ir žemė drebetu, bet Vit Zeledon, atrodo, taip ir liks praeiktu baltu.

Savo laiku "Mūsų Pastogėje" buvau neteisingai pasikartojančiai užpultas dėl pasitaikiusios L. Enciklopedijoje I-me tome korektūros klaidos. Kadangi mano pareiškimo jau kelintame "M.P." numeryje nepastebiu, maloniai prašau "A.L." redakcijos neatsisakyti patalpinti šį mano viešą pareiškimą.

"M.P." Nr. 10(256) skyrelyje "Spaudos Puslapiuose" kažkoks "Akuotas" paskelbė, kad aš parašiau L.E. jog "M.P." leidžia Katalikų D-ja. Už šitą "nusikalstamą" darbą "Akuotas" mane pasiuntė į velniaraisčius.

Patikrinęs Lietuvių Enciklopedijai siųstų straipsnių nuorašus nieko panašaus neradau mano pažymėta ir tuo reikalu "M.P." Nr. 14(260) padariau viešą pareiškimą.

Turėjo užtekti, kad dėl pastebėtos klaidos L.E. daviau pareiškimą. Kultūringas žmogus viešu pareiškimu tiki, tačiau anonimas "Akuotas" tame pačiame laikraščio numeryje po mano pareiškimu padarė prierašą ir dar kartą mane iškoneveikė blūdo, velniaraisčių epitetais, "įrodydamas", kad korektūros klaidos ten nėra, o tikrai sąmoningas faktų iškraipymas. (Yra pagrindo tikėti, kad tas "Akuotas" yra patsai "M.P." redaktorius, nes šiaip bendradarbis negalėjo atsakyti į pareiškimą tame pačiame numeryje. B.Z.).

"M.P." Nr. 15-16 V. Kazokas straipsnyje "Sava Enciklopedija jau Australijoje" tarytum visai neskaitęs mano pareiškimo ir prirašęs pusę puslapio svaiščiojimų, suradęs "baisųjį nusikaltimą" sušunka, kad šito nežinojęs net jis pats, nors visais laikais yra artimame kontakte su minimuoju laikraščiu. Esą "Australijos Lietuvj" leidžia kažkokios organizacijos, kurių centrai randasi Sydnejuje, o "Mūsų Pastogę" Katalikų D-ja. Taigi gyvenimo jau nėra ir už tai Kazokas pabaigoje savo "išvadžiojimų" sušunka: "štai kaip ten parašyta apie tuos dalykus, kuriuos mes patys gerai žinome, o kas garantuos, kad ir apie kitus rašant (ypač apie Kazoką B.Z.) bus laikomasi zumeriško "objektyvumo". Mes tikime, kad L.E. bendradarbių kadre tėra tik vienas toks Zumeris, tačiau ir šio užtenka meškiškam patarnavimui."

Sužinojęs iš Kazoko apie Adelaidės organizacijų paslaptinius centrus Sydnejuje ir apie meškų patarnavimus kengūrų žemėje su "Apuoko" velniaraisčiais, straipsniu nusiunčiau L. Encikl. redakcijai. Netrukus gavau atsakymą, kad Kazoko ir "Akuoto" straipsniai netinka ir autoriams patariama geriau su-eiti į artimą kontaktą su "komikais" produktyviam marginimui, o dėl įsivėlusios Enciklopedijoje klaidos pažymėjo sekantčiai:

"Man labai nemalonu, kad su "Australijos Lietuviai" straipsniu išėjo nemalonumas. Labai atsiprašau. Yra įsi-brovusi korektūros klaida. Vietoje: "Sydnėje be kitų organizacijų skyrių veikia ir 1948 m. suorganizuota A. L. Katalikų D-ja, kuri leidžia "M. P.", Turėjo būti: "Sydnėje šalia aukščiau minėtų draugijų dar veikia A. L. Katalikų D-ja ir leidžiama "Mūsų Pastogė". Šitą klaidą stengsimės atitaisyti III tome. Taupydami L. E. vietą, stengėmės, kad būtų kuo mažiau pasikartojimų todėl ir p. J. Glušausko neminime prie A. L. straipsnio, bet yra sekantis straipsnis "Australijos Lietuvis" kaip laikraštis, kur ir yra pažymėta, kas jį leidžia ir redaguoja. Kada bus dedama "Mūsų Pastogė" taip pat bus atžymėta. Tikiu, kad į netikslumus esu pilnai atsakęs ir kartu prašau pasilikti šio sunkaus ir didelio darbo mūsų talkininku." (L. E. leidėjas J. Kapočius).

Is šio laiško ištraukos paaiški, kad tén bus paminėta ir pati "M.P." ir tokiu būdu "Akuotas" turės progos pasireikšti vienokiu ar kitokiu "M.P." ramstytoju, o Kazokas galės be baimės pažymėti apie savo "artimą siaubą" ir palikti istorijai visus nuveiktus darbus be Katalikų D-jos "siaubo".

L.E. redakcijos ištrauka rodo, kad mano nėra padaryta jokio sąmoningo faktų iškraipymo. Tačiau nežiūrint to, ir nežiūrint kokia iš tikro klaidos padėtis ir nežiūrint mano pareiškimo "M.P." buvau pakartotinai sąmoningai apšauktas, išjuoktas ir padarytas visuomenės akyse nusikaltėliu. Tas rodo, kad nei "Akuotas", nei Kazokas neturėjo noro kultūringai pasitaikiusį netikslumą išsiaiškinti, bet tik arangoistiškai prisikabinti ir išpūsti iš vienintelio netikslumo dangaus šaukiantį nusikaltimą. Tas prikišamai rodo anų asmenų kultūrinį lygį ir jų tikslus. Pati "M.P." redakcija, kuri surado reikalo Tautos Fondo pinigais leidžiamo laikraščio puslapiuose talpinti

(Pabaiga 8 psl.)

PIRMAS LITERATŪROS VAKARAS ADELAIDEJE

Gegužės 30 dieną Adelaidėje įvyko pirmas literatūros vakaras, kurį suorganizavo savaitgalio mokyklos tėvų komitetas. Pirmoje šio vakaro dalyje savo kūrybą skaitė Pr. Pusedėris "Mūrininkas Bartuška", kuriame iškėlė tautiniu požiūriu mišrių vedybų problemą. Rašytojas Pulgis Andriūšis paskaitė ištrauką iš savo apsakos "Audroje".

P-nia Martinkienė paskambino ketvirtą Ciurlionio preliudą, o Leonas Pakalnis padėklavo Bernardo Brazdžionio eilėraščius "Ąžuolas" ir "Zolė".

Antrąją, linksmąją dalį taip pat pradėjo Pranas Pusedėris, paskaitydamas lyg ir poezijos kūrinį "Duonelaitiška", kuriame palietė mūsų "parapijos" aktualijas, pažvelgdamas į jas iš kreivos pusės.

Pulgis Andriūšis paskaitė savo feljetoną "Nors ir žemė drebėtų" (jį spausdiname šiame AL numeryje, 7 psl.).

Leonas Pakalnis padėklavo Antano Gustaičio satyrą "Adomas", o V. Dumčius paskaitė savo monologą "Namų savininko bėdos".

P-nia Martinkienė pajvairino programą paskambindama Ciurlionio šeštąjį preliudą ir Griego "Anitros šokį".

Tautiečių į šį pirmąjį literatūros vakarą atsilankė gausiai ir reikia tikėtis,

Laiškas Redakcijai

(Tąsa iš 7 psl.)

užgaunačiai nukreiptus straipsnius prieš mano asmenį, nesurado vietos talpinti mano trumpo pareiškimo ir nematė reikalo velniaraisčiais, blūdais ir meškos patarnavimais "išpuošus" neteisingus kaltinimus atsaukti. Turėčiau pakankamai medžiagos nušviesti ir "Akuoto" bei paties Kazoko tikslams, tačiau aš jų metodo nevertosiu. Tam yra vadinamo bendruomenės organo "M.P." puslapiai. Už tai po šio savo pareiškimo nekreipsiu daugiau dėmesio į "M.P." svaisčiojimus, laikydamas, kaip ir šis atsitikimas, nerimtais ir asmeniškais. Laikau, kad mano tiesioginiam darbui ir asmeniui svaisčiojimai yra ar bus nereikšmingi. Palieku ir toliau laisvai "Akuotui" ir Kazokui kultivuoti velniaraisčius ir meškų patarnavimus. Sėkmės "kūryboje".

Bronius Zumeris
Lietuvių Enciklopedijos bendradarbis.

kad tai ne paskutinis šios rūšies parengimas.

Dalyvis

VISUOTINIS TEISININKŲ SUSIRINKIMAS

Š. m. gegužės 23 d. Adelaidėje įvyko metinis teisininkų susirinkimas. Jame dalyvavo 13 iš 20 skyriaus narių.

Iš valdybos pirmininko p. J. Kalvaičio pranešimo paaiškėjo, kad daug teisininkų yra įsijungę į visuomeninį darbą. Štai jie: V. Požėla vadovauja namų įsigijimo Komisijoje, p. Rudzėskas — Kultūros Fonde, p-nia Reisonienė — aktyvi "Moterų Sekcijoje", p. Linkus — prie B-nės V-bos atstovauja Gerųjų Kaimynų organizacijoje, pačiam p. Kalvaičiui tenka atstovauti Kersteno rezoliucijos darbų rėmuose, p. Čibiras pirmininkauja mūsų jaunajai kartai — studentams, p. Stasiškis — skautams. Teisininkų Valdybai teko prisidėti ir prie rūbų vajuos. Šiame darbe Valdyba paprašė p. Lukošūnų tą reikalą sutvarkyti ir, tenka pripažinti, jis tai atliko su atidumu ir geru noru. Už tai jam lietuviškas aciū.

Iš Centro V-bos gautas parėdymas praveisti Centro Valdybos buveinės rinkimus. Jie praveisti. Tenka pastebėti, kad ne visi nariai atliko savo pareigą.

Lietuviškų užsienio pasų išdavėjimas vyko ir toliau. Su apgailėstumu tenka pastebėti, kad atsiranda ir tokių asmenų, kurie ne tik kad nesistengia jį įsigyti, dargi žemina lietuviško pašo reikšmę.

Taip pat vyko testamentų surašinėjimas. Jis pagyvėja, kai tenka išgyventi mirties momentus.

Teisininkų Valdyba rengė paskaitas, suruošė tremtinio teismą ir V. Požėlos 75 mt. sukakties minėjimą.

Labai dažnas reiškinys, kad į Teisininkų D-ją kreipiasi mūsų tautiečiai visokiomis bėdomis. Šiame darbe daugiausia prisideda jauniausias narys S. Čibiras, kaip vietinės teisės žinovas.

Visuotinis susirinkimas pareiškė Valdybai padėką už jos atliktus darbus.

(Buvęs)

ATSIŪSTA PAMINĖTI

SVYTURYS Nr. 2 (6),
1954 m. gegužės mėn. Red. Kun. Pr. Vaseris ir Br. Zumeris. Kaina 2/0. Adresas: Rev. Pr. Vaseris, 116 Cecil St., Williams-town, Vic.

NAUJA KNYGA

Tik ką išėjo iš spaudos Pauliaus Jatuho "PO TŪKSTANČIAIS KAUKIŲ", įdomūs pasakojimai iš misijonierių veiklos Azijoje, Afrikoje, Japonijoje, Amerikoje ir Australijoje. Knyga turi 240 puslapių ir kainuoja tik 6/0 (siunčiant paštu 6/9). Gaunama pas visus knygy platintojus (Melbourne, Sydnėj, Hobarte, Perthe) arba tiesioginiai iš "Australijos Lietuvio" leidyklos.

Nepraleiskite progos pigia kaina įsigyti gerą ir įdomią knygą.

Informuojame, kad jau įpusėjo spausdinimas Marijos Radzevičiūtės žemaitijos knygnešij romano

"ŽEMELĖ SVENTOJI"

Knyga leidžiama gerame popieriuje ir bus baigta maždaug po poros mėnesių. Knygos vertimą paruošė a.a C. Petrikas, o kalbą žiūrėjo rašytojas Pulgis Andriūšis.

Knyga yra tikra šedevras tiek literatūrinio, tiek tautinio požiūriu ir skirta pagerbti tūkstančius knygnešių, paaukusių savo gyvybes už lietuviškos spaudos laisvę.

Šią knygą jau užsakė nemažas tautiečių būrys. Kviečiame ir kitus tautiečius ją užsisakyti iš anksto, tuo paskubinant jos išleidimą. Knygos kaina: gerame popieriuje 8/0, prastesniame 6/0. Užsakymus siųskite "Australijos Lietuvio" leidyklai. Knygai išėjus iš spaudos pirmo eilės bus išsiųsta ją iš anksto užsisakiusiems.

AL Leidykla

LIŪDNOS BIRŽELIO SUKAKTIES MINĖJIMAS

Išvežtųjų Tautiečių prisiminimas Adelaidėje įvyks š. m. birželio 13 d. šia tvarka:

1) 10.30 val. ryto Pamaldos Sv. Juozapo bažnyčioje už išvežtuosius, mirusius ir sovietų kankinamus lietuvius.

2) 6 val. vak. Adelaidės TOWN HALL didžiojoje salėje įvyks iškilmingas MINĖJIMAS. Jo programoje dalyvauja: laureatas rašytojas Pulgis Andriūšis, solistas Pr. Matiukas (smuikas), Z. Petkūnaitė (mezzo-sopranas) ir "Lituania" vyrų choras, vedamas V. Šinkaus. Chorą išpildys komp. J. Zdanavičiaus kanta "De Profundis" su deklamacijomis. Deklamuos L. Rackevičienė. Vargonais pritaris J. Govenlock.

3) 8 val. vak. (Po Minėjimo) Sv. Pr. Ksavero KATEDROJE (Wakefield Str.) bus RELIGINĖS MUZIKOS KONCERTAS, kurį ruošia Choras "Lituania" su solistais. Jį atidarys J.E. Adelaidės Arkivyskupas.

Visi Tautiečiai ir Svečiai maloniai kviečiami dalyvauti.

4) MINĖJIMAS PER RADLJĄ (kartu su estais ir latviais) įvyks tą pačią dieną nuo 2,15 iki 2,45 val. p.p. per 5AD radijo stotį.

ALB ADELAIDĖS APYLINKĖS VALDYBA

PRADEDAMAS PASKAITŲ CIKLAS

ALB Adelaidės Apylinkės Valdyba laisvais žiemos sekmadienų popiečiais organizuoja viešas paskaitas su diskusijomis ir muzikos valandėlėmis. Paskaitos bus įvairiausiom, aktualiom ir įdomiom temom.

Pirmoji paskaita SPAUDOS ATGAVIMO 50 metų sukakties paminėti bus š. m. birželio mėn. 20 d., 5 val. vak. sv. Juozapo bažnyčios salėje, tema: LIETUVIŲ SPAUDA KELYJE Į NEPRIKLAUSOMYBĘ. Skaito dail. A. Rūkštelė. Po paskaitos bus lietuviškų dainų valandėlė (magnetofono juostelių).

Kitą sekmadienį, birželio 27 d., 4 val. p.p. numatoma paskaita apie Lietuvos Laivininkystę, kurią skaitys p. J. Lapšys. Paskaitą organizuoja L. Teisininkų Draugija.

Toilau paskaitų temos bus: Hipnozė ir medicina, Australijos juodieji gyventojai, Iškasenos Palestinoje, O. V. Milašius — poetas ir lietuvis, ir t.t. Apie jas bus pranešta iš anksto.

Paskaitose visi kviečiami gausiai dalyvauti ir reikšti savo pageidavimus.

V Zinios

(Tąsa)

KOVOS INDO-KINJOJE

Indo-Kinijoje raudonieji puola viena po kito prancūzų postus, likviduodami tuo būdu kliūtis masiniam Raudonosios upės deltos puolimui. Vietomis kovos nepaprastai aršios. Pavyzdžiui, Quan Phuang Ha tvirtovę (buvusią kunigų seminariją, kuri paversta tvirtove) gynė apie 1000 Vietnamo karių taip atkakliai, kad kovota ne tik "karštais" ginklais, bet paleisti buvo į darbą peiliai, kardai, lazdos ir visos kitos priemonės. Raudonieji tik po nepaprastai aršių kovų, pėda po pėdos, galėjo užimti seminariją, ir tai, kai gynėjai jau pritrūko amunicijos. Apie 100 karių iš seminarijos prasimušė pro apsupimą.

Prancūzai sustiprino savo aviaciją gautais iš USA lėktuvais. Sakoma, kad šiuo metu prancūzų aviacija jau penkis kartus stipresnė negu buvo prieš Dien Bien Phu tvirtovės paėmimą.

Ženevos konferencija tuo tarpu neturi jokios įtakos kovų eigai.

SMULKŲ SKELBIMAI

15 LAUDIES DAINŲ PLOKŠTELESE

Kiekvienas turi progos užsisakyti lietuviškų liaudies dainų plokštelių albumą, kurio kaina yra 11 dolerių.

Lietuvių Tautinio Meno Ansamblio CIURLIONIS neperseniausiai yra įdainavęs 15 lietuviškų liaudies dainų į plokšteles, kurios išleistos Amerikoje ir platinamos visame laisvame pasaulyje. Šių plokštelių albumo gen. platinimo įgaliojimas yra Leonas Baltrūnas, 295 Hawthorne St., Abbotsford, N. 9 Vic. Prisiuntus £5.4.6. aukščiau minimas albumas bus užsakomas ir persiunčiamas tiesioginiai iš Clevelando. Plokštelės yra prisiunčiamos maždaug 6-7 savaitių laikotarpyje, skaitant nuo užsakymo dienos.

DANTŲ CHIRURGAS

J. H. CUNNINGHAM

Oxford Chambers
192, North Terrace, Adelaide, S.A.
Specialybė: aukso karūnelės ir aukso tilteliai.

KALBAME VOKISKAI.

Paieškomas Povilas Daukšys, gyvenęs 39 Kensington T., Norwood, S. Australia. Ieško Petras Daukšys, 8591 Lbr Svc Co (17a) SCHWETZINGEN/Baden Tompkins Barracks, W. GERMANY.

Australijos Lietuvis

Pirmasis lietuvių laikraštis

Australijoje

Prenumerata: metams £2.10.0, pusei — £1.6.0. Atskiro numerio kaina 1/9. Užsienin kaina ta pati.

Skelbimai: 10/0 už skilties colį. Nuolatiniams skelbėjams žymi nuolaida. Smulkūs skelbimai: iki 14 žodžių 4/0. Už kiekvieną pridėtinį žodį po 2 pensus. Užuojautos, sveikinimai ir pan. 10/0.

Adresas: Australijos Lietuvis
35 Cator St., Hindmarsh, S.A.

Tel. LU5827

The Australian-Lithuanian
The Lithuanian fortnightly in Australia
Publisher: J. Glušauskas
Printed by Australijos Lietuvis Publ. Co., 35 Cator St., Hindmarsh, S. A.
Telephone: LU5827

MERCANTILE MUTUAL INSURANCE CO. Limited

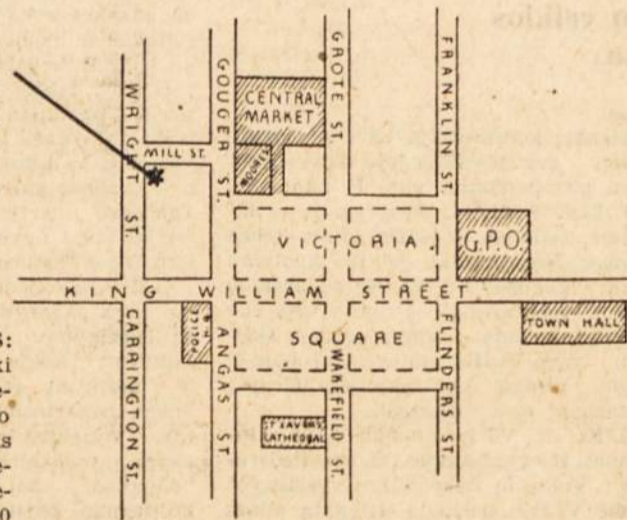
AR JŪSŲ TURTAS — namas, baldai, radijo priimtuvai, šaldytuvai, skalbimo mašina, brangūs foto aparatai

YRA APDRAUSTI

nuo ugnies, žemės drebėjimo, vandalizmo ir kitų nelaimių? Ar Jūs pats asmeniškai esate apdraustas nuo ligos ir nelaimingų atsitikimų? Visais draudimo reikalais Jums mielai patarnaus Generalinis Agentas Naujiesiems Australams

ROM. MAZILIAUSKAS

28 WRIGHT Street
(Kamp. Mill Street)
ADELAIDE

DARBO VALANDOS:
Kasdien nuo 12.00 iki 6 val. vak. šeštadieniais nuo 10.00 ryto iki 1.00 p. p. Turgaus dienomis (antradieniais ir penktadieniais) atdara iki 9.00 val. vakaro.

Tik 3 minutės kelio nuo Viktorijos aikštės ir Centrinio turgaus.

Ten pat gaunami "LITERATŪROS LANKAI" Nr. 3. Kaina 5/0

Siunčiant paštu 5/0.

ROMANAS + DRAUGYSTĖ + MEILĖ

Daugiau kaip 200 vienių ponių ir panelių, įvairių tautybių ir įvairaus amžiaus, nori susirašinėti su vyrais. Rašyti:

INTERNATIONAL CORRESPONDENCE BUREAU,

G. P. O. Box 1057 J, Melbourne, C. I. Vic.

Mes siunčiame nurodymus uždaramė voke. Viskas slaptai. Jokiu įsipareigojimų.